Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

№ 52 (931) ГОД XVIII БЕЛАСТОК 30 СНЕЖНЯ 1973 г. ЦАНА 60 гр.

* * *

І зноў зіма пад ногі ўпала,
Бы пер'е белага крыла,
Адны сляды пазамятала,
Другіх адбіткі зберагла.
Нібыта ў пошуках удачы,
Завея ў срэбраным вянку
На белагрывай тройцы скача
Да бальшака па цаліку.
І зноў шкрабе і днём, і ноччу
У дзверы. Шыецца пад плот,
Як той чужы, бяздомны кот.
Ад белі снегу слепнуць вочы...

Іван Мядзведзеў

1974

Перад намі год 1974. Які ён будзе? Што прынясе? Краіне і нам асабіста?

Наступіць далейшае паляпшэнне ўмоваў жыцця. Прадбачваецца, што грашовыя даходы насельніцтва перавысяць на 69 мільярдаў злотых прадпасылкі 5-гадовага плана.

Будзе гэта год высокай прадукцыйнай дынамікі. У 1974 годзе ўзровень нацыянальнага даходу перакрые прадбачваемую мяжу 1975 года. І то значна. Павінны мы аднак помніць, што на ўзрост нацыянальнага даходу складаецца не толькі дынаміка матэрыяльнай прадукцыі, але таксама абніжэнне коштаў вытворчасці.

На І краёвай канферэнцыі ПАРП Эдвард Герэк гаварыў: „Калі б мы лепш гаспадарылі людзьмі, часам і матэрыяламі, несумненна вынікі нашай працы былі б большыя ад дагэтуляшніх".

Гэтая крытычная ацэнка дыктуе іншы погляд на 1974 год. Трэба абяспечыць перавагу інтэнсіўным і якасным фактарам гаспадарчага ўзросту. Справа ў тым, каб наша краіна развівалася і далей у такім хуткім тэмпе, але каб грамадскія кошты гэтага развіцця былі ніжэйшыя. Справа ў тым, каб лепшай была эфектыўнасць гаспадарання.

Лепшая эфектыўнасць — гэта рацыянальнае выкарыстанне творчых сіл, гэта рацыянальнае выкарыстанне сыравіны і матэрыялаў, гэта лепшае гаспадаранне існуючай маёмасцю, маёмасцю, якая ў выніку высокіх тэмпаў інвеставання, хутка павялічваецца.

1974 год будзе годам інвестыцыйнага жніва (інвестыцыйныя выдаткі надыходзячага года павінны скласці 416 мільярдаў злотых, на 46 мільярдаў больш, чым у гэтым годзе). Вялікія намаганні, зробленыя ў 1972—73 гадах, можна будзе ўжо дыскантаваць — пры дзвюх умовах: тэрміновага аддавання інвестыцый у карыстанне і спраўнага пускання ў ход вытворчых сіл.

І, бадай, год 1974 можна б таксама назваць годам вялікага запатрабавання на ўсялякага роду новаўвядзенні, ініцыятывы, самадзейнасць і смелыя думкі.

Дык, дарагія чытачы, з Новым годам! За вышэйшую якасць нашай працы!

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Фота Я. Цялушэцкага

АПІСАННЕ ВЁСКІ РЫБАЛЫ

Паводле апошняга сельскагаспадарчага перапісу (чэрвень, 1973 г.) у Рыбалах пражывала 186 гаспадароў. Жылых дамоў у гэтай вёсцы крыху больш. Яны раскінуліся паабапал шашы, утвараючы вельмі доўгую вуліцу, па якой амаль безупынку імчацца аўтамашыны і трактары.

І я сам сотні раз праязджаў ужо праз Рыбалы. Што ж можна ўбачыць з вокан аўтамабіля? Што на даўнейшым месцы стаіць старэнькая царква, што сярод даўнейшых, пераважна даваенных дамоў усё часцей паяўляюцца сучасныя мурованкі, што заблудаўскі ГС у верасні гэтага года пачаў пабудову гандлёвага павільёна, бо ў старым магазінчыку зрабілася ўжо цесна.

Што, аднак, бурліць глыбей, пад паверхняй гэтых вонкавых уражанняў?

Мікалай Лукашук, які салтысуе ў Рыбалах ад 1964 года, пасяліўся крыху з боку ад галоўнай вуліцы. На яго драўлянай, тыповай для гэтых ваколіц, хаце бачу аж тры металічныя таблічкі. На адной напісана, што ён **солтыс**, на другой — **перадавік** аховы сельскагаспадарчых культур, на трэцяй — **грамадскі апякун.** Ці крыху не замнога на аднаго чалавека?

— Бачыце, — кажа дзядзька Лукашук, якому пайшоў ужо 53 год, — людзі давяраюць, дык не магу адказвацца, неяк спраўляюся. Дачка мне шмат у чым дапамагае. Тая таблічка пра грамадскага апекуна адносіцца да яе.

Солтысава дачка, Ніна, была ў Рыбалах сакратаром прэзідыума ГРН. Пасля ліквідацыі Рыбалаўскай грамады працуе ў гмінным праўленні ў Заблудаве. Жыве аднак пры бацьках і далей цікавіцца лёсам людзей, патрабуючых дапамогі.

У солтыса ёсць яшчэ сын, ён у міліцыі.

— Дома, на гаспадарцы, — кажа солтысава жонка, — асталіся мы адны, старыя.

Пасля я даведаўся, што восенню 1971 года рыбалаўскія сяляне нарэшце перайшлі гаспадарыць на „калёніі", што закончылася бегатня па цераспалосіцы.

— Даўней, — інфармуе солтыс, — кожны гаспадар у Рыбалах трымаў не больш 1—2 кароў. Цяпер амаль у кожнага ў тры разы больш. Я сам трымаю 5 кароў і здаў у гэтым годзе восем паршукоў.

Гляджу ў статыстыку. Зямельных угоддзяў у Рыбалах амаль 1000 га. кароў — 360, свіней — 600. Значыць, статыстычныя паказчыкі зусім не рэкордныя, шмат ніжэйшыя ад сярэдніх ваяводскіх. Значыць, можна яшчэ лепш.

Што сапраўды можна, даказваюць у практычным дзеянні такія гаспадары, як солтыс Лукашук, як Аляксандр Мароз, Ян Дымітрук, Васіль Супрунюк, Мікалай Міхальчук і яшчэ адзін Мікалай Лукашук, якому па бацьку — Мікалаевіч. У іх у хлявах цяпер па 4—5 кароў і свіней поўная чарада. Затым многія рыбалаўскія гаспадары шукаюць падмацавання для сваёй эканомікі ў вырошчванні трускалак, агуркоў і памідораў. Гэта ўжо мода апошніх гадоў.

— Што тут гаварыць аб паказчыках, — кажа солтыс, — калі ў нас у час камасацыі давялося ліквідаваць аж 82 гаспадаркі, якія ўжо зусім заняпалі. Іх зямлю дзяржава перадала ПГР-у „Ігнаткі", які абсталяваў у Рыбалах свой філіял. Аднак цяпер яшчэ знайшлося б нейкіх 100 га пазней ужо пакінутай зямлі, якую зноў трэба было б перадаць ПГР-у, бо няма каму яе апрацоўваць.

Не парадаваў мяне солтыс. Думаю: які ж выхад? Нельга ж, ды зусім немагчыма і непатрэбна, спыніць адыход з вёскі вытворчай сілы. Праз Рыбалы імчацца аўтамабілі, клічуць у дарогу: у Беласток, у Бельск, куды хочаш, каб толькі меў карысную прафесію!

Дык можа інтэнсіфікаваць механізацыю сельскагаспадарчай вытворчасці? Тады варта зайсці ў бюро рыбалаўскага сельскагаспадарчага гуртка. Тут знаёмлюся з гуртkоўскім рахункаводам Лёнем Федаруком. Рыбалаўская грамадская механізацыя — гэта 6 машынна-трактарных камплектаў. Значыць, на адзін трактар прыпадае больш 300 га зямельных угоддзяў. Гэта далёка, вельмі далёка да агульнадзяржаўнага ўзроўню. На дадатак аказваецца, што ў

Працяг на стар. 4

БГКТ ХРОНІКА

■ На справаздачна-выбарным сходзе гуртка БГКТ у Барысаўцы (Гайнаўскі павет) члены БГКТ прынялі план працы далейшай дзейнасці гуртка, выбралі новае праўленне на чале з Янам Яканюком, утварылі тэатральны калектыў і эстрадную харавую групу.

■ У Камені на Гайнаўшчыне праўленне гуртка БГКТ узначаліла Крыстына Хадак. Удзельнікі справаздачна-выбарнага сходу таксама пастанавілі арганізаваць тэатральны калектыў і падрыхтаваць п'есу на беларускай мове.

■ 10 і 11 снежня наш паэт Алесь Барскі меў аўтарскія сустрэчы ў наступных школах: у Масеве, Скупаве, Навасадах, Альхоўцы і ў беларускім ліцэі ў Гайнаўцы. Усюды яго сардэчна прымалі, усюды захапляліся яго дэкламатарскімі здольнасцямі. Прысутнічаў на сустрэчы старшыня гайнаўскага праўлення аддзела БГКТ Аляксандр Іванюк, які ў сваіх выступленнях падкрэсліваў неабходнасць шанаваць сваю родную мову і вывучаць яе.

■ 15 снежня адбылося пасяджэнне прэзідыума гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку супольна з радай клуба. Былі абмеркаваны наступныя справы: 1) удзел аддзела ў конкурсах БГКТ — песенным і тэатральным, 2) падрыхтоўка да традыцыйнай карнавальнай вечарыны 13 студзеня, 3) арганізаванне 20 студзеня ёлкі для дзяцей, якіх бацькі з'яўляюцца членамі БГКТ, 4) арганізацыйныя справы аддзела. У пасяджэнні прыняў удзел старшыня ГП БГКТ Мікалай Самоцік.

■ 15 снежня ў доме культуры „Ляснік" у Гайнаўцы адбылася папулярна-навуковая сесія, прысвечаная 50 гадавіне КПЗБ. Арганізатарам яе быў мясцовы беларускі ліцэй. З дакладамі на тэму „Арганізацыйная структура КПЗБ" і „Палітычная дзейнасць КПЗБ" выступілі члены БГКТ, вучні старэйшых класаў беларускага ліцэя Зінаіда Лукша і Галена Мікалаюк. Пасля сесіі быў паказаны савецкі фільм (арганізатары пазычылі яго ў ГП БГКТ) „Чырвонае лісце". Гэтай сесіі будзе прысвечана асобная публікацыя ў „Ніве".

■ Справаздачна-выбарны сход гуртка БГКТ у Новым Беразове (Гайнаўскі павет) падсумаваў дагэтуляшнюю дзейнасць, прыняў новы план працы і выбраў новае праўленне. Старшынёй выбрана Галена Мароз. (мх)

Падзеі ◊ Здарэнні ◊ Факты ◊ Каментарыі ◊ Весткі

СВЕТ

НАРАДА ПРАДСТАЎНІКОЎ

У Маскве 18 снежня г.г. пачалася нарада сакратароў цэнтральных камітэтаў камуністычных і рабочых партый сацыялістычных краін. Польскую аб'яднаную рабочую партыю прадстаўлялі член Палітбюро, сакратар ЦК ПАРП Ян Шыдляк, сакратар ЦК ПАРП Ежы Лукашэвіч, член сакратарыята ЦК ПАРП Рышард Фрэлек.

На парадку дня стаялі справы абмену поглядаў і вопыту ў галіне ідэалагічнай працы, а таксама абмеркаванне праблемаў ідэалагічнага супрацоўніцтва паміж брацкімі партыямі.

КОШТЫ АВАНТУРЫ

Колькі каштавала Ізраілю яго апошняя ваенная авантура? Канчаткова гэта пакуль не падлічана. Але ў якасці папярэдняй круглай лічбы спецыялісты называюць 30 мільярдаў ізраільскіх фунтаў, або прыблізна 7 мільярдаў долараў. І гэта толькі ваенныя расходы. Паводле ацэнкі Эфраіма Доўрата, эканамічнага саветніка міністэрства фінансаў Ізраіля, страты ад скарачэння вытворчасці ў час вайны складаюць 480 мільёнаў долараў.

У Ізраілі і за яго межамі ідзе татальны збор сродкаў. У краіне павялічаны падаткі, і чакаецца далейшае іх павышэнне. Аб'яўлены адразу некалькі пазык. Адна з іх проста названа прымусовай. З яе дапамогай адбіраюць 12 працэнтаў даходаў ізраільцяніна. Іншыя называюць добраахвотнымі. Але ўхіліцца ад гэтых пабораў таксама немагчыма.

Цяпер у Ізраілі таксама з надзеяй пазіраюць на багатую яўрэйскую абшчыну ЗША. Аднак амерыканскім яўрэям, здаецца, пачала надакучваць роля дойнай каровы. У гэтым годзе „план" збору „ахвяраванняў" недавыконваецца больш як на 100 мільёнаў долараў.

РЭЗАЛЮЦЫЯ

Генеральная Асамблея ААН прыняла рэзалюцыю, якая рашуча асуджае дзейнасць замежных манаполій у каланіяльных краінах.

Асамблея заклікала ўсе дзяржавы прыняць меры для спынення ўсіх відаў дапамогі, уключаючы ваенную, каланіяльным рэжымам ПАР, Партугаліі і Паўднёвай Радэзіі.

За рэзалюцыю прагаласавалі дэлегацыі 103 краін, супраць — дэлегаты ПАР, Партугаліі і ЗША.

СУР'ЁЗНАЕ СТАНОВІШЧА

Прэм'ер-міністр Англіі Э. Хіт, выступаючы па радыё і тэлебачанню са зваротам да народа, ахарактарызаваў эканамічнае становішча краіны як вельмі сур'ёзнае.

Выкладаючы аб'яўленыя ўрадам новыя надзвычайныя меры па эканоміі электраэнергіі, ён сказаў, што англічане ў гэтым годзе будуць сустракаць калядныя святы ва ўмовах больш цяжкіх, чым калі-небудзь з часу заканчэння вайны.

РАЗМАЎЛЯЮЧЫ ГАДЗІННІК

У Вене паступіла ў продаж новая мадэль насценнага гадзінніка. Замест традыцыйнага бою яны паведамляюць час словамі. Эфект дасягаецца даволі проста. Замест спружыны і малаточка, які вызвоньвае час, у яго уманціраван магнетафон. (ак)

БССР

ГЕРОІ ПРАЦЫ

За вялікія поспехі, дасягнутыя ва ўсесаюзным сацыялістычным спаборніцтве, і праяўленую працоўную доблесць у выкананні прынятых абавязацельстваў па павелічэнню вытворчасці і продажу дзяржаве збожжа, бульбы, цукровых буракоў і іншых прадуктаў земляробства ў 1973 годзе Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прысвоіў высокія званні Героя Сацыялістычнай Працы 24 перадавікам сельскай гаспадаркі Беларускай ССР. Поўны пералік імёнаў новых Герояў Працы падалі нядаўна беларускія газеты.

БЕЛАРУСЬ — АЗЕРБАЙДЖАН

У Беларусі быў арганізаваны „Тыдзень азербайджанскай культуры і мастацтва". З гэтай нагоды БССР наведала група дзеячоў мастацтва Азербайджанскай ССР. Яе ўзначальваў першы намеснік старшыні прэзідыума Азербайджанскага тэатральнага таварыства Джабір Сафараў. Госці з поўдня сустрэліся з кінематаграфістамі Беларусі і прагледзелі дакументальныя фільмы студыі „Летапіс", потым адбыўся канцэрт дружбы і шмат іншых сустрэч і культурных мерапрыемстваў.

ЛЕПШЫ МУЗЕЙ

У музеі Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі сабрана звыш тысячы экспанатаў, дакументаў, фотаздымкаў. Яны расказваюць аб 133-гадовай гісторыі старэйшай у Беларусі сельскагаспадарчай навучальнай установе, яе выхаванцах, якія сталі вядомымі вучонымі, Героямі Савецкага Саюза і Сацыялістычнай Працы, вядомымі кіраўнікамі і спецыялістамі сельскагаспадарчай вытворчасці. Гэты музей заваяваў першае месца ва ўсесаюзным конкурсе на лепшы музей баявой і працоўнай славы ў вышэйшых і сярэдніх сельскагаспадарчых навучальных установах.

НАДЗЕІ ВАРВАНОВІЧ — 70 ГАДОЎ

Споўнілася 70 гадоў з дня нараджэння старэйшай беларускай мастачкі Надзеі Варвановіч, якая нарадзілася ў Мінску ў 1903 годзе. Жывапіс захапляў яе з юных гадоў. У сваіх палотнах Н. Варвановіч перадае не проста прыгажосць прыроды, форму і колерную афарбоўку, яе цікавіць жывое жыццё і фактуры кожнага прадмета. Яна, як адна з нямногіх мастакоў у Беларусі, малюе пастэллю.

ГІГАНТ ЭНЕРГЕТЫКІ

На долю беларускага гіганта электраэнергетыкі Лукомльскай ДРЭС прыпадае 35 працэнтаў электраэнергіі, якую прадукуюць у БССР. 16 снежня 1973 года датэрмінова быў пастаўлены пад нагрузку сёмы энергаблок на 300 тысяч кілават. З пускам яго ў эксплуатацыю магутнасць станцыі дасягнула 2100 тысяч кілават.

Такім чынам станцыя ўступае ў завяршальную стадыю будаўніцтва. У 1974 годзе намечана ўвесці ў строй апошні, восьмы энергаблок. Лукомльская станцыя — адна з самых эканамічных у СССР. Аўтаматыка рэгулюе тут усе працэсы.

ДАРОГІ

Ад пачатку гэтай пяцігодкі сетка дарог з цвёрдым пакрыццём на тэрыторыі БССР павялічылася на 3.900 кіламетраў. План 1973 года ў гэтай галіне першая выканала Магілёўская вобласць. (вр)

ПОЛЬШЧА

І САКРАТАР ЦК ПАРП У МАСКВЕ

Па запрашэнню ЦК КПСС з візітам у Маскве пабываў І сакратар ЦК ПАРП Э. Герэк. Сустрэча з Генеральным сакратаром ЦК КПСС Л. Брэжневым адбылася ў цёплай, сардэчнай атмасферы.

РУМЫНСКІ ГОСЦЬ У ПОЛЬШЧЫ

Па запрашэнню міністра замежных спраў ПНР з візітам у Польшчы пабываў міністр замежных спраў Сацыялістычнай Рэспублікі Румыніі Георге Макавеску. У польска-румынскіх размовах шмат месца заняла гаспадарчая праблематыка.

НОВЫЯ РАДЫ

Адбыліся першыя ўрачыстыя сесіі новавыбраных радаў нарадовых — ваяводскіх, павятовых, гмінных. Як мы ўжо раней пісалі, наступіў падзел улад на кіруючыя — рады нарадовыя і выканаўчыя — адміністрацыя (ваявода, прэзідэнт, начальнікі).

25-АЯ ГАДАВІНА АБ'ЯДНАННЯ

Мінула 25 год ад часу, калі аб'ядналіся дзве польскія рабочыя партыі — ППР і ППС — у адну новую партыю — ПАРП. Гістарычны аб'ядноўваючы кангрэс вёў Балеслаў Берут.

ТЫСЯЧА МЕГАВАТАЎ

Столькі электраэнергіі дае магутная электрастанцыя ў Казяніцах (Келецкае ваяводства). Усе 5 энергетычных блокаў, кожны па 200 мегаватаў, былі збудаваны ў 1973 годзе. Планавалася збудаваць блокі толькі на 600 мегаватаў. Тэмп будовы Казяніцкай электрастанцыі пабіў сусветныя рэкорды. У сувязі з гэтым Казяніцы і іх рабочы калектыў наведаў І сакратар ЦК Э. Герэк, які сустрэўся з рабочымі.

РАБОЧЫ КАЛЯНДАР

Прадаецца „Календаж роботнічы" на 1974 год — штогадовае выдавецтва КіВ-у. Новы каляндар тэматычна звязаны з 30-годдзем ПНР і прыносіць шмат цікавых матэрыялаў са свету і краіны. Адным з рэдактараў календара з'яўляецца вядомы на Беласточчыне паэт Віктар Швед.

ПЛАН І БЮДЖЭТ НА 1974 Г.

На апошнім сваім пасяджэнні ў 1973 годзе Сейм ПНР зацвердзіў план і бюджэт на 1974 год. Прадугледжвае ён далейшае развіццё нашай гаспадаркі і паляпшэнне ўмоў жыцця людзей.

ПАДТРЫМКА НАРОДУ ЧЫЛІ

У нашай краіне створаны Польскі камітэт салідарнасці з чылійскім народам. Яго старшынёю стаў вядомы публіцыст і грамадскі дзеяч Эдмунд Асманчык. А заданне камітэта — разам з усёй сусветнай прагрэсіўнай грамадскасцю падтрымліваць і дапамагаць чылійскаму народу ў яго барацьбе супраць вайсковай рэакцыі, якая, разбіўшы прагрэсіўны, народны ўрад прэзідэнта Альендэ, пераняла ў краіне ўладу і ўвяла крывавы тэрор. (вл)

ВАЯВОДСТВА

ПЕРШЫЯ СЕСІІ

Пасля першай сесіі Ваяводскай рады нарадовай, на якой старшынёй быў выбраны І сакратар ВК ПАРП З. Куроўскі, а намеснікамі Ул. Міхалюк, Е. Гжыбчак і З. Пукорскі, пачаліся першыя сесіі павятовых рад нарадовых.

На сесіях радныя выбіралі старшынь і намеснікаў, прэзідыумы, камісіі, выказвалі сваю думку аб прапанаваных кандыдатурах начальнікаў і накрэслівалі галоўныя напрамкі працы на 1974 год.

Адначасова з сесіямі павятовых рад нарадовых адбываюцца сесіі гарадскіх, горада-гмінных і гмінных рад нарадовых.

На першай сесіі ВРН д-ру З. Спрыху быў урачыста ўручаны акт назначэння яго на пасаду ваяводы. Намеснікамі ваяводы назначаны З. Світай (былы І сакратар ПК ПАРП у Ломжы), С. Топар (былы І сакратар ПК ПАРП у Элку) і Е. Зентара (былы намеснік старшыні Прэзідыума ВРН).

У Беластоку. На сесіі ПРН у Беластоку прысутнічаў беластоцкі ваявода З. Спрыха. Радныя аднагалосна выбралі старшынёй ПРН І сакратара ПК ПАРП Я. Дзянісюка, а намеснікамі С. Круkоўскага, З. Прыстром і Я. Рыбаловіча. Начальнікам Беластоцкага павету назначаны Б. Гулька.

У Бельску. Сесія ПРН у Бельску Падляшскім выбрала старшынёй ПРН ІІ сакратара ПК ПАРП М. Юзючука, а яго намеснікамі — Ф. Зязюлю і О. Перавой. Начальнікам Бельскага павету назначаны Д. Ігнацюк.

У Гайнаўцы. На першай сесіі ПРН у Гайнаўцы старшынёй ПРН выбраны І сакратар ПК ПАРП Л. Бартосяк, а яго намеснікамі А. Тропак, Ю. Казбярук і З. Пуцэк. Начальнікам Гайнаўскага павету назначаны А. Гіншт.

У Саколцы. Старшынёй ПРН выбраны І сакратар ПК ПАРП Г. Кравец, яго намеснікамі Г. Міронь, А. Рафаловіч і Т. Жукоўскі. Начальнікам Сакольскага павету стаў Я. Зэмбовіч.

У Сямяцічах. На сесіі ПРН у Сямяцічах прысутнічаў беластоцкі віцэ-ваявода Е. Зентара. Старшынёй выбраны І сакратар ПК ПАРП М. Хурса, а намеснікамі Т. Ваўжыняк, З. Радзішэўскі і Б. Дэмбоўскі. Начальнікам Сямяціцкага павету назначаны Ул. Іванюк.

З'ЕЗД ЗСМВ

18 снежня ў Беластоку праходзіў IX Ваяводскі з'езд ЗСМВ. Удзельнічала ў з'ездзе 150 дэлегатаў — прадстаўнікоў ад 52 тыс. членаў Саюза сацыялістычнай вясковай моладзі. Госцьмі моладзі былі прадстаўнікі партыйных і дзяржаўных улад на чале з З. Куроўскім і З. Спрыхам, прадстаўнікі цэнтральных улад ЗСМВ, бацькі і сябры моладзі. Дэлегаты-прадстаўнікі маладога пакалення дыскутавалі аб хутчэйшым развіцці нашага рэгіёну і аб удзеле ў гэтым моладзі. (яч)

TELEWIZJA WARSZAWA

Poniedziałek — 31.XII.

8.55 Program dnia. 9.00 Dla młodych widzów: „Teleferie". 10.40 Sport u sąsiadów. 11.25 Dla dzieci: „Mały Klaus i duży Klaus" — film NRD. 12.30 Dziennik. 12.45 Reportaż. 13.15 „Halo, kto mówi?" — program satyryczny. 13.50 „Karnawał żywiecki". 14.20 Dla dzieci: III Telewizyjny Festiwal Widowisk Lalkowych — Jan Wilkowski wg Kazimierza Tetmajera „O Zwyrtale Muzykancie". 15.20 Kronika Warszawy i Mazowsza. 15.40 „Dyktatorzy mody" — rep. film. 16.25 „Trzynaście" — film rozrywkowy TVP. 17.10 „Moja mała sikorka" („W starym kinie"). 18.45 „Podróż w jedną stronę" — film rozrywkowy TVP. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 Przemówienie Noworoczne. 20.15 Koncert muzyki polskiej. 20.45 „Wszyscy na scenę" — film fab. USA. 22.35 „Gallux show" — Wieczór IX. 23.35 Program rozrywkowy z Interwizji i życzenia bratnich Telewizji. 23.55 Życzenia świąteczne. 0.05 Program Sylwestrowy: — Ekspres nr 42. — „Pater Mater 73" — program rozrywkowy — scen. J. Gruza, J. Fedorowicz, J. Pietrzak. — „100 lat Folies Bergere" — program rozrywkowy franc. — „Nocne rytmy obu Ameryk" — reportaż muzyczny. 4.45 Zakończenie programu i program na Nowy Rok.

Wtorek — 1.I.74

8.55 Program dnia. 9.00 Dla młodych widzów: „Dzwon Admirała" — film fab. ang. 10.00 „Kominiarz przynosi szczęście" — radz. program rozrywkowy. 10.30 „Sport 73" — przegląd roku 12.00 Dziennik. 12.15 Noworoczny Koncert z Wiednia. 13.25 „Charaktery" — rep. I. 13.35 Poezja Polska: Jan Andrzej Morsztyn „Do panny". 13.45 „Karuzela Rzeszowska" — rep. z V Ogólnopolskich Spotkań Folklorystycznych w Mielcu. 14.10 Turniej Czterech Skoczni — transmisja z Garmisch Partenkirchen. 15.30 „Charaktery" — rep. II. 15.40 Televariete — program rozrywkowy TV Czechosłowackiej. 16.40 „Charaktery" — rep. III. 16.50 „Tam księżyc lewym okiem mruga" — film rozrywkowy TVP. 17.20 „Charaktery" — rep. IV. 17.30 „Montania" — II odc. z cyklu filmów St. Szwarca-Bronikowskiego z Ameryki Południowej. 18.00 „Charaktery" — rep. V. 18.10 TV Teatr Muzyki: „Arie świata". 19.10 „Charaktery" — rep. VI. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Gamoń" — film fab. franc. 22.00 „Spotkamy się na Nowym Świecie" — Kabaret „Dudek". 22.50 Wiadomości sportowe. i „Sport 73" (powt.).

Środa — 2.I.

9.00 Dla młodych widzów. „Teleferie". 10.20 „Michał Strogow — kurier carski" — film fab. bułg. 12.45 TV Technikum Rolnicze — Fizyka — lekcja 14. 13.25 TV Technikum Rolnicze — Botanika — lekcja 20. 14.40 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Fizyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 III Telewizyjny Festiwal Widowisk Lalkowych dla Dzieci: Viteszlav Nezval „Ania Skrzatek i słomiany Hubert" Widowisko Państwowego Teatru Lalki i Aktora „Kubuś" w Kielcach. 17.40 Losowanie Małego Lotka. 17.50 Sylwetki X Muzy — Władysław Hańcza. 18.15 Kronika Warszawy i Mazowsza. 18.35 Przegląd polonijny. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Michał Strogow — kurier carski" — film fab. bułg. 22.00 Kubańskie rytmy. 22.35 Dziennik. 22.50 Wiadomości sportowe.

Czwartek — 3.I.

7.15 „Człowiek ucieka" — film fab. ang. 9.00 Dla młodych widzów: „Teleferie". 10.20 „Kamienna pieśń" — film dok. rum. 13.00 TV Kurs Informatyki: „Stymulacja w zarządzaniu w przedsiębiorstwach" — cz. I. 13.30 Turniej Czterech Skoczni (Insbruck). 15.20 TV Technikum Rolnicze — Fizyka — lekcja 14. 15.55 TV Technikum Rolnicze — Botanika — lekcja 20. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 III Telewizyjny Festiwal Widowisk Lalkowych dla Dzieci. Wsiewołod Kurdiumow „Ilija Muromiec". Widowisko Teatru Lalki i Aktora „Miniatura" w Gdańsku. 17.45 PKF. 17.55 Gramy o telewizor — teleturniej. 18.25 Kronika Warszawy i Mazowsza. 18.45 Dziś Burza Mózgów. 19.15 Przypominamy, radzimy. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Człowiek ucieka" — film fab. ang. 21.55 Ekspres nr 42. 22.40 Informacje — Towary — Propozycje. 22.55 Dziennik. 23.10 Wiadomości sportowe i sprawozdanie z Konkursu Czterech Skoczni.

Piątek — 4.I.

9.00 Dla młodych widzów: „Teleferie" 10.20 „Krwawe swaty" — film TVP — odc. II („Czarne chmury"). 11.20 „Zamek w Budzie" — film dok. węg. 12.45 TV Technikum Rolnicze — Język polski — lekcja 27. 13.25 TV Technikum Rolnicze — Chemia — lekcja 28. 14.40 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 III Telewizyjny Festiwal Widowisk Lalkowych dla Dzieci: Franciszek Fenikowski „Ballada o gdańskim żeglarzu". Widowisko Lalki i Aktora „Baj Pomorski" w Toruniu. 17.40 Wychowanie fizyczne receptą na zdrowie. 18.05 Tygodnik Informacyjny Młodych. 18.25 Kronika Warszawy i Mazowsza. 18.45 Magazyn Medyczny. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Wieczór przy kominku". 20.45 Panorama. 21.25 Teatr TV: Luigi Pirandello „Czapka błazeńska". 2 .30 Dziennik. 22.45 Wiadomości sportowe.

Sobota — 5.I.

9.00 Dla młodych widzów: „Teleferie". 10.20 „Małżonkowie roku II" — film fab. rum.-franc. 12.25 TV Technikum Rolnicze — Język polski — lekcja 27. 13.00 TV Technikum Rolnicze — Chemia — lekcja 28. 13.30 Turniej Czterech Skoczni (Bischofschofen). 15.25 Program dnia. 15.30 Program I proponuje. 15.50 Redakcja Szkolna zapowiada. 16.05 TV Informator Wydawniczy. 16.30 Dziennik. 16.40 III Telewizyjny Festiwal Widowisk Lalkowych dla Dzieci: Jan Wilkowski „Tymoteusz wśród ptaków". Widowisko Państwowego Teatru Lalki i Aktora im. Ch. Andersena w Lublinie. 17.40 „Zwierzęta z legend i baśni" („Z kamerą wśród zwierząt"). 18.10 Nie tylko dla pań. 18.35 Godzina Orfeusza. 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.15 „Małżonkowie roku II" — film fab. rum.-franc. 21.50 „Grupa Mocedades — zespół młodości" — hiszpański program rozrywkowy. 22.20 Dziennik. 22.40 Wiadomości sportowe. Konkurs Czterech Skoczni i Puchar Świata w slalomie. 23.10 Autor i jego piosenki — Jerzy Ficowski.

АДГАЛОСКІ

Справаздача з жыцця падпольшчыцы

„Jakże cudowną moc posiada partia, jak piękne jest dzieło, o które walczymy, jeśli młode, pełne czaru i radości życia istoty potrafią dla idei zapomnieć o sobie...".

Edwarda Orłowska

Эдварда Арлоўская напісала ўспаміны, у выніку чаго атрымалі мы цікавую і змястоўную кніжку, у якой звыш 350 старонак друку. Пад канец 1973 года тыражом у амаль 3 тыс. экземпляраў выпусціла яе ў свет варшаўскае выдавецтва „Ксёнжка і Ведза". Загаловак кніжкі — **„Памятаю, быццам сёння"**.

Юнацтва, маладосць і сталыя гады Эдварда Арлоўская прысвяціла змаганню. Нарадзілася яна ў 1906 годзе. **„Жылі мы ў Варшаве па вуліцы Дзельнай, побач з турмой. З балкона нашага памяшкання часта глядзела я на турэмны панадворак..."**, — пачынае свае яна ўспаміны. Бацька малой Эдварды займаўся тады продажам вырабаў з паперы. У час першай сусветнай вайны іх сям'я разам з хваляй бежанцаў апынулася ў Смаленску. Настаў памятны, бурлівы 1917 год. Рэвалюцыйны ўздым захапіў таксама 11-гадовую дзяўчынку і яе старэйшага брата Аляксандра. Мітынгі, дэманстрацыі, прамовы... Яшчэ мала што разумела, але слухала, глядзела... Знайшліся старэйшыя, больш вопытныя сябры, якія шмат чаго растлумачылі. Здаецца, гэты перыяд юнацтва гімназісткі ў значнай ступені сфармаваў пазнейшы яе лёс.

Пасля вяртання ў Польшчу сям'я Арлоўскіх пасялілася ў Беластоку. Бацька далей прадаваў вырабы з паперы, а Эдзя і Саня вучыліся і... п а л і т ы к а в а л і.

Калі летам 1920 года абсталяваўся ў Беластоку Часовы Рэвалюцыйны Камітэт Польшчы, гімназісты Арлоўскія сталі яго шчырымі і ахвярнымі актывістамі, а Саня... Ён памёр... тады ж, у 1920 годзе... Быў ужо байцом Чырвонай Арміі і членам агітацыйнай групы Часовага Рэвалюцыйнага Камітэта Польшчы. Пахавалі яго недзе ў Мінску.

Так пачаліся для Эдварды Арлоўскай гады барацьбы.

Успаміны Эдварды Арлоўскай пачынаюцца ў 1914 годзе, калі ўспыхнула першая сусветная вайна, а канчаецца ў 1945 годзе, у час змагання за ўстанаўленне народнай улады, калі яна, Эдварда Арлоўская, была сакратаром ваяводскага камітэта Польскай рабочай партыі ў Беластоку. За ёю быў тады ўжо цяжкі і складаны жыццёвы шлях.

Вось год 1923. Пасля першамайскай дэманстрацыі ў Беластоку Э. Арлоўская разам са сваёй сяброўкай Эвай Суровіч трапляе ўпершыню пад арышт. У наступным годзе — зноў. Паліцыя аднак не змагла нічога даказаць і вымушана была выпусціць яе на волю, але загадала кожны тыдзень прапісвацца ў паліцэйскай камендатуры. Гэта аднак не перапалохала маладзенькую камсамолку, не адвяла яе ад падпольнай дзейнасці нават пагроза пазбаўлення права на навуку ў гімназіі. І сапраўды, Эдзя вымушана была пакінуць школу. Незадоўга выбралі яе членам гарадскога камітэта Саюза камуністычнай моладзі Заходняй Беларусі. У верасні 1926 года дваццацігадовая камсамолка Эдварда Арлоўская стала членам Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі.

Была тады ўжо сіратою. У красавіку гэтага года ад хваробы сэрца на 49 годзе жыцця памёр яе бацька. Пасля яшчэ часта смерць будзе хадзіла за ёю следам. На фронце ў 1941 годзе загінуў байцом Чырвонай Арміі яе муж і таварыш па супольнай барацьбе Мэмак Штрыхер, крыху пазней памерла паўтарагадовая дачушка, а малодшую сястру Марысю забілі фашысты ў Беластоку... Не спазнала яна таго, што мы звычайна называем сямейным шчасцем. Але яе ўспаміны поўныя аптымізму, бо яна была заўсёды шчаслівай, калі магла служыць людзям.

17 красавіка 1928 года пачаўся ў Беластоку славуты працэс „133-х". Сярод іх была таксама і Эдварда Арлоўская. На шчасце суд яе апраўдаў. Тады па партыйнаму загаду трапіла яна ў партыйную школу, якая знаходзілася ў Мінску. Каб туды дабрацца, трэба было ехаць праз Гданьск, Рыгу і Маскву. Пасля дзесяцімесячнай навукі зноў у падполле, у Пінск, спярша на сакратара акруговага камітэта ма-

(Працяг на стар. 4)

ЗУБРЫ НА КРЫНШЧЫНЕ

Некалькі гадоў быў на Крынскай пушчы адзін зубр, быццам цень сваіх продкаў. Сёлета паявілася тут цэлая зубрыная сям'я: зубр, дзве зубрыхі з двума зубранятамі. Важна крочаць па Сасновіцкім бары, узыходзяць на Барсуковую гару, прыглядаюцца астраўскім гаспадарам, што ездзяць у лес на вырубкі. Зубры, вынішчаныя ў Крынскай пушчы даўным-даўно, зноў паявіліся!

У Барсуковіне, у Плянтах і на Клышаўцы расказваюць, што не толькі зубры паявіліся ў дрымучых лясах Крыншчыны, даўняй каралеўшчыны. Часта сустракаюцца ласі ды алені, асабліва ў Перацёскім урочышчы, за Майданом і пад Радунін, а таксама ў Чортавым балоце, уздоўж даліны Багоннай Слоі.

Нямалы перапалох наводзяць рысі, выгляду якіх людзі тутэйшыя таксама даўно забыліся. Рысь гэтаксама патрэбен лесу, як і воўк. Яны выконваюць „чорную работу" санітараў: забіваюць хворую звярыну, такую, якая найлягчэй паддаецца. Пра ваўкоў неяк не чуваць. Няўжо яны вынішчаны дашчэнту?

У Барсуковіне, у зімовыя вечары ўспамінаюць, што такой колькасці ўсялякай звярыны не было ў пушчы, мабыць, ад ста і больш гадоў. Толькі дзяды некалі расказвалі пра ласёў, зуброў, аленяў...

Апошнім часам, на днях, зубры пабывалі на хутары Хлусевічаў, адкуль пайшлі ў напрамку Сасноўка, цераз Браткаўскае урочышча. Хтосьці ад перапалоху вішчаў на ўвесь лес. Ён не ведаў, што зубр не чапае першым...

С. Яновіч

„БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-73"

Удзельніцы фінальнага агляду сёстры Вера і Марыя Манцюк з Мікуліч Сямяціцкага павету. Фота А. Карпюка.

100-АСАБОВЫ ГУРТОК І ЯГО ЛЮДЗІ

„На Гуорным" — так звычайна гаворым паміж сабою і кожны ведае, дзе гэта. Калісьці самастойная вёска, зараз адна з вуліц Гайнаўкі пад назвай „Гурна". Працуе тут клуб „Рольніка" пад кіраўніцтвам Зузаны Багінскай, апякуецца ім мясцовы гурток БГКТ. У клубе чыста, парадак. З выпадку розных гадавін ужо выдадзена тут 5 тэматычных фотагазет. Паводле апрацаванага гуртком плана сістэматычна арганізуюцца ў клубе акадэміі, даклады, сустрэчы. У клубе працуе эстрадны калектыў „Начныя цені". У яго складзе Збышак Яняк — акардэон, Лявон Грэдаль — гітара, Мірэк Карашоўскі — бас-гітара, Анатоль Тарасюк — перкусія. Нядаўна калектыў узбагаціўся яшчэ новым інструментам — клавесінам.

Зузана Багінская.

Рухавіком культурна-асветнай працы на вул. Гурнай з'яўляецца скромная і сімпатычная вучаніца беларускага ліцэя ў Гайнаўцы Ала Янкушык. У ж жыве яе сяброўка па ліцэю, дзяўчына з далёкай вёскі Баброўка — Надзя Каплун. Яны супольна, карыстаючыся дапамогай і вопытам старэйшых актывістаў — Уладзіміра Сулімы, Ніны Гарустовіч, Міхася Врублеўскага і іншых, дасягнулі таго, што гурток БГКТ на Гурнай налічвае цяпер больш 100 членаў і ўсе яны рэгулярна аплачваюць складчыны і прымаюць удзел у працы сваёй арганізацыі.

Віктар Бура,
сакратар аддзела БГКТ у Гайнаўцы
фота аўтара

Ала Янкушык

Надзя Каплун.

КАЛІ Ў ШКОЛЕ З МАТЧЫНАЙ ГАВОРКІ НАСМЯЕЦЦА, ТО НА СТАРАСЦІ АД МАТКІ АДРАЧЭЦЦА.

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

Азяблы — вёсачка, што разам з хутарамі і невялікім паселішчам Курылы складае адно солтыства, знаходзіцца ў 4—5 км на ўсход ад мястэчка Міхалова Беластоцкага павету. Азяблы ляжаць на пясчаных пагорках над прасторамі балот у вярхоўі ракі Супраслі. Гаспадарак 36, жыхароў — каля 160 асоб.

Няма сумнення, што Азяблы былі паншчыннай вёскай. Памяць аб прыгоне захавалі старэйшыя старажылы, якім бацькі і дзяды ўспаміналі пра тое, што тутэйшы пан быў бязлітасны да сваіх падданых, нават калекаў і тых змушаў працаваць у сваім маёнтку. Адзін селянін быў інвалідам і не даў рады выходзіць на паншчыну. Прыгоннік прымусіў яго запісаць палову гаспадаркі на суседа за тое, што сусед будзе адрабляць за яго паншчынную павіннасць. Калі восенню і зімой не было работы ў маёнтку, прыгоннік сялянкам цівуны разносілі дваровы лён ды каноплі да пражы і потым сурова разлічвалі з нітак.

Маёнтак Азяблы часта пераходзіў з рук у рукі. Захавалася нататка, што недзе ў палавіне мінулага стагоддзя набыў яго за 7050 рублёў срэбрам швейцарскі падданы Андрэй Маруга. Затым уладальнікамі былі Лянга, Петэр Гуга, Гасбах. Гасбах прадаў маёнтак міжваеннаму польскаму ўраду, а той падзяліў і распрадаў яго легіянерам-каланістам. Аднак ніхто з іх тут не ўтрымаўся.

Мясцовыя назвы балотаў: Паланне, Хвоіны, Верх; палеткаў: Задне, Чвярткі, Асьмізагоны, Маргі.

Некаторыя прозвішчы жыхароў: Азябла, Грыка, Грэсь, Гутнік, Кулеша, Сак, Хшаноўскі, Курыла.

Нястача зямлі і мізэрныя ураджаі прымушалі тутэйшых сялян пры царызме наймацца ў маёнтак або хадзіць да працы на фабрыкі Нізбодкі-Міхалова. У міжваенны час работы зусім не стала, і трэба было перабівацца на сваім голым загоне. З ночы ў ноч начавалі ў вёсцы „рэйзары" — розныя беспрацоўныя, што хадзілі з канца ў канец Польшчы ў пошуках працы.

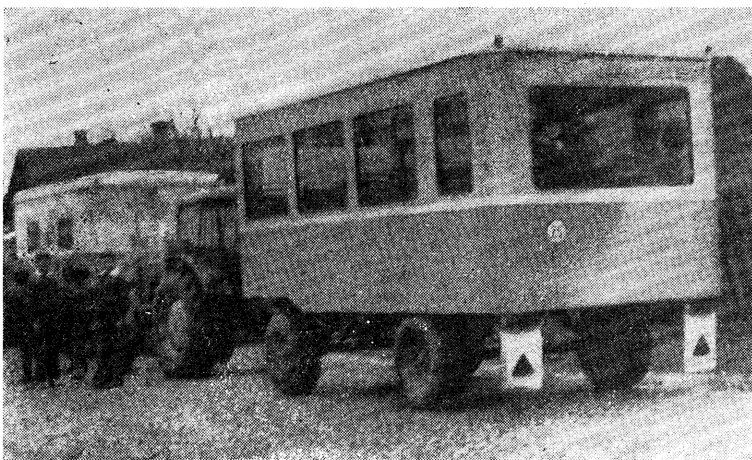
Да Беларускай сялянска-рабочай Грамады належалі ў Азяблах Уладзімір Азябла, Ян Рошка, Павел і Антон Хшаноўскія. Праводзілі яны розныя мерапрыемствы, вялі раз'ясняльную працу сярод аднавяскоўцаў.

У час гітлераўскай акупацыі вёска трымала цесную сувязь з партызанамі. Але знайшоўся ў Азяблах здраднік, фашысцкі солтыс Міхал Гутнік. Ён выдаў жандарам старшыню калгаса Сяргея Гутніка і брыгадзіра Васіля Абухоўскага. Немцы іх расстралялі. Высачыў ён таксама двух савецкіх партызанаў, што зайшлі ў зімовую ноч у вёску пераначаваць. Фашысты акружылі сяло, схапілі партызанаў і, прывязаўшы да аглобляў, пагналі па снезе босых ды ў адных кашулях у Міхалова. Яны таксама загінулі. Партызанскі атрад вынес здрадніку смяротны прысуд і выканаў яго. З таго часу „хлопцы з лесу" мелі ў Азяблах сталае прыстанішча і дапамогу. Часам прыязджалі ў некалькі саней з шалястунамі ды спевамі. Наведваліся ў вёску часта, некаторыя нават дружылі з тутэйшымі дзяўчатамі.

Народная ўлада змяніла жыццё ў Азяблах: моладзь рушыла ў школы і ў гарады, перад сялянамі адкрыліся магчымасці дадатковай працы ў суседнім прадпрыемстве па здабычы торфу „Імшар", а таксама, асабліва ў апошнія гады, развіцця ўласных гаспадарак. Перадавым гаспадаром у вёсцы з'яўляецца Яўгень Грыка. На сваіх 13 га трымае ён 6 дойных кароў, 7 яловак, 5 свінаматак. Мае добрыя будынкі і шмат сельскагаспадарчых машын. Добра вядзе сваю гаспадарку Юрый Хшаноўскі. Гэта малады гаспадар, але мае ўжо 11 кароў, 3 свінаматкі, пабудаваў новую клуню.

Але Азяблы ў справах сельскай гаспадаркі яшчэ не сказалі свайго апошняга слова. У вярхоўях Супраслі ляжыць вялікі комплекс балот. Іх меліярацыя запланавана на 1975—1977 гады. Калі гэтыя некалькі тысяч гектараў стануць прыгоднымі для сельскай гаспадаркі, перад Азяблямі адкрыюцца неабмежаваныя перспектывы ў жывёлагадоўлі.

Мікалай Гайдук

Такімі „трактарнымі аўтобусамі“ у Крушынянах возяць дзяцей у школу.

ДЫРЭКТАР ШКОЛЫ

У гэтым артыкуле я пішу аб дырэктару зборнай школы ў Крушынянах на Сакольшчыне — Віталісу Філіпіку, дырэктару, які выдзяляецца і педагагічным майстэрствам, і арганізатарскім талентам, і ахвярнасцю грамадскага дзеяча. Усім вядома, што рэформа ў школьніцтве і ўтварэнне гмінных і зборных школ прыносіць шмат карысці ў навучанні дзяцей, але адначасова ёсць шмат цяжкасцей з давозам іх да школы. Вырашаць гэтую праблему дапамагаюць улады, але ад ініцыятывы дырэктара школы вельмі многа залежыць.

Віталіс Філіпік першы на Сакольшчыне арганізаваў давоз дзяцей да школы. Ён дабіўся таго, што аж з далёкіх Грыфіц атрымаў тры спецыяльныя аўтобусныя прычэпы, і трактарамі свайго мясцовага сельгасгуртка дзеці ездзяць у школу і назад, дамоў. Прасторна, выгадна і культурна. Адна лінія давозу для дзяцей з Саннікаў, Шаціл, Нетупы, Лешчаной і Жыліч. Налічваецца іх 40 асоб. Другая лінія вядзе праз Ласіняны і Рудакі, трэцяя — праз Азераны Вялікія, Азераны Малыя і Белагорцы. У школу даязджае больш 100 дзяцей.

Другая вялікая справа, якая вырашаецца ў Крушынянах, — гэта будова на школьным пляцу двух жыллёвых памяшканняў для настаўнікаў. Гэтай справе Віталіс Філіпік прысвячае вельмі многа часу і ўвагі, бо хоча дапільнаваць, каб усё было выканана дакладна. Пройдзе яшчэ адзін год — і настаўнікі крушынянскай школы будуць мець сучасныя памяшканні, з цэнтральным абаграваннем, з вадой у кранах, з функцыянальным размяшчэннем пакояў і кухняў. Варта тут успомніць і аб тым, што ў Крушынянах існуе новапабудаваная школа (у 1962 годзе), у якой на паддашшы ёсць таксама некалькі памяшканняў для настаўнікаў.

Віталіс Філіпік працуе ў сваім асяроддзі, бо ён з Вялікіх Азеран. У Крушынянах — ад 1964 года. За гэты час школу і школьны пляц давёў ён да прыкладнага парадку, а ўзровень навучання ў школе стаў адным з лепшых у Сакольскім павеце. У школе працуе дружны настаўніцкі калектыў.

Быў такі час, калі настаўнікаў, як святочную ёлку, абвешвалі рознага роду грамадскімі заданнямі і грамадскімі функцыямі. Меў іх Віталіс Філіпік 12. І найбольш часу і энергіі патрабавала ад яго функцыя першага сакратара ў ГРН Гурка. Але ад палавіны гэтых грамадскіх функцыяў удалося яму „абтрэсціся“, і таму цяпер можа ён больш увагі прысвяціць школе.

Віталіс Філіпік за сваю прафесіянальную і грамадскую дзейнасць узнагароджаны адзнакай 1000-годдзя Польскай дзяржавы і Бронзавым Крыжам заслугі.

Тэкст і фота М. Хмялеўскага

Віталіс Філіпік.

(Працяг са стар. 3)

Справаздача з жыцця падпольшчыцы

ладзёжнай, а затым партыйнай арганізацыі. З Пінска — у Брэст, Беласток, Гродна і Вільна. І зноў пабыўка ў партыйнай школе і двойчы паездка ў Берлін, дзе нейкі час знаходзілася сядзіба цэнтральных органаў КПП і КПЗБ і дзе адбываліся з'езды, канферэнцыі і пленарныя пасяджэнні ЦК. А пасля — праца ў Сакратарыяце ЦК КПЗБ у Варшаве і адказныя заданні: апека над партыйнай сувяззю і цэнтральнай тэхнікай. **Тэхніка** — гэта перш за ўсё друкаванне і распаўсюджванне партыйных газет і лістовак. КПЗБ мела пяць сваіх друкарняў, якія працавалі без перапынку дзесяць гадоў, а былі так законспіраваны, што найлепшыя паліцэйскія сышчыкі не змаглі іх знайсці. Адна з друкарняў памяшчалася ў Беластоку.

Э. Арлоўская піша пра сябе зусім сціпла і скромна. Рэеструе толькі факты. Піша так, як бы сапраўды складала толькі справаздачу са свайго жыцця. Затое, калі расказвае пра іншых, пра сваіх таварышаў, тады атрымоўваем яркія партрэты **Веры Харужай, Максіма Танка, Сяргея Прытыцкага, Рэгіны Каплан-Кабрынскай Соні Мадэйскер, Мікалая Арэхвы, Піліпа Пестрака** і многіх іншых, імёны якіх залатымі літарамі пераплятаюцца цяпер праз падручнікі гісторыі рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі. Успаміны Эдварды Арлоўскай шмат чым папаўняюць гэтую гісторыю.

Віктар Рудчык

Фота архіў

Пачатак на стар. 1

АПІСАННЕ ВЁСКІ РЫБАЛЫ

жніво два трактары стаялі, бо не было трактарыстаў.

— Але ўсе заказы, — завярае мяне гурткоўскі рахункавод, — выканалі мы тэрмінова і паспяхова адрабілі мінулагодняя страты. Новае праўленне разам з новым дыспетчарам працуюць актыўна, дбайна.

Я пацікавіўся яго больш прыватнымі справамі. Аказваецца, што Лёня Федарук завочна закончыў тэхнікум сельскагаспадарчага рахункаводства, нядаўна ажаніўся. Жонка працуе ў Заблудаўскай гміне і таксама завочна папаўняе свае веды, у гэтым годзе канчае дайлідскі сельскагаспадарчы тэхнікум. Разам з бацькамі апрацоўваюць яны 9-гектаровую гаспадарку.

— Вы тэхнік, жонка — таксама, дык што, не ўцякаеце ў горад? — пытаю.

— А мне і тут добра, — рашуча сцвярджае Лёня Федарук і адразу дадае: — Зусім шчыра скажу я вам, што калі б даваліся мне выбіраць між гаспадаркай і маёй вывучанай прафесіяй, **я выбраў бы гаспадарку.**

Не чакаў я і не прадбачваў такога адказу. Лёня Федарук хутка ўлавіў маё здзіўленне.

— Я ў тым перакананы, — сказаў ён. — Веру, што будучыня нашай сельскай гаспадаркі залежыць перш за ўсё ад тых маладых сялян, якія застануцца ў вёсках не выпадкова, а з выбару.

Падмацаваны аптымізмам маладога рахункавода і гаспадара, я накіраваўся ў школу, каб прыглядзецца да будучага рыбалаўскага насельніцтва. Прывітала мяне незвычайная ў школьных сценах цішыня.

— Нашы дзеці, — паінфармавала мяне настаўніца беларускай мовы Лідзія Смалеўская, — паехалі ў Беласток у кіно, каб паглядзець фільм „У пустыні і ў пушчы“.

Калі б яны і былі на месцы, гоману вялікага я не пачуў бы, бо ў рыбалаўскай васьмікласнай школе ўсяго 70 вучняў, а ў наступных гадах будзе яшчэ менш, бо цяпер у першым класе — толькі чатыры вучні, у II—IV класах — па 7—10 вучняў і толькі ў апошнім, восьмым класе — 16.

Такая малая колькасць вучняў у такой вялікай вёсцы проста здзіўляе і наводзіць сум. Бо хто тут, у Рыбалах, будзе жыць праз 15—20 гадоў, калі ў вёсцы цяпер амаль у тры разы менш школьнай дзетвары, чым дамоў у вёсцы? Хай яшчэ толькі палавіна з іх паедзе ў свет шырокі... Хто тады астанецца ў Рыбалах?

ПГР, які ўжо распачаў сваю дзейнасць, — вось напрамак і ратунак для рыбалаўскай зямлі.

Было пра гаспадарчыя і грамадскія справы, дык трэба яшчэ слова і пра культуру. Адзінай культурнай плацоўкай грамадскага характару з'яўляецца ў Рыбалах бібліятэчны філіял, які размясціўся па-суседску са спулдзельняй здароўя ў былым будынку прэзідыума ГРН. У гэтую святліню культуры не ўдалося, на жаль, мне дабрацца, бо ў абед і пасля абеду ў час маёй пабыўкі ў Рыбалах была яна закрыта. Затое шмат чаго наслухаўся я пра святліцу, якой яшчэ там няма. Заблудаўская гміна абяцала аформіць у Беластоку бясплатна стары будынак, прызначаны на разборку, але ў Рыбалах неяк не могуць дагаварыцца, якім чынам яго разабраць, перавезці ў вёску ды там паставіць. З плошчай пад яго таксама цяжкавата. Ужо два разы змяняўся грамадскі камітэт пабудовы гэтай святліцы, так што цяпер не вельмі вядома, хто з'яўляецца яго членам, хто ім кіруе...

— Ды яна, гэтая святліца, — гаварыў мне адзін рыбалаўскі дзядзька, — не вельмі нам цяпер патрэбна. Тэлевізар — самая лепшая наша святліца. Яна амаль у кожнай хаце.

І не толькі пра тэлевізары думаюць цяпер рыбалаўскія жыхары. Солтыс налічыў у вёсцы каля дваццаці прыватных аўтамашын.

Вялікая шыльда запрасіла мяне яшчэ ў **цэнтр сучаснай гаспадыні**, які ўжо больш дзесяці год вядзе ў Рыбалах Ніна Нікалаюк. На полках — талеркі, лыжкі, кубкі, шклянкі ды іншае хатняе абсталяванне. Калі спатрэбіцца, усё гэта можна пазычыць дахаты або выкарыстаць на месцы. Ніна Нікалаюк арганізуе таксама розныя курсы.

На дварэ ўжо пацямнела, дзьмуў вострый вецер, заносіла дарогі. Трэба было спяшацца дамоў. Вяртаўся я з пачуццём, што маё апісанне Рыбалаў не будзе такім аптымістычным, як я хацеў, як думаў. А шкада.

Віктар Рудчык

Не, не сябры. Гэта ніякая не секта. Проста колішняга біскупа горада Льеж, які жыў больш-менш у 656—727 гадах, пасля кананізацыі прызналі заступнікам усіх паляўнічых. Пра іх якраз будзе і мова.

Напэўна, кожны з нас не раз сустракаў гэтакага дзівака са стрэльбаю і з сумкаю цераз плячо ў цягніку ці ў аўтобусе і нават часам у лесе.

Што спрадвеку людзі палявалі, з лясоў-палёў бралі багатую даніну — вядома. Склікаў, скажам, кароль Ягайла рыцараў ды вояў, нагонка наганяла звера — і трапляй са стрэльбы або кап'ём на здароўе і на выбар. Вепручка там, скажам, якога, казла, аленя, а каму падсілу, дык нават і тура ці зубра.

Аднак ужо ў часы Міцкевіча далёка было да такіх выгад. З „Пана Тадэўша“ выразна вынікае, што на Наваградчыне ўжо тады на аднаго беднага мядзведзя кідаліся цэлаю горбаю. Не дзівота пры тым, што калі больш паляўнічых, чым звера, а кожнаму хоць разок пальнуць хочацца, дык стралялі хто і як мог, нават ксёндз Рабак спакусіўся. Хоць у той самы час, як са старонак той жа паэмы вядома, зайцаў, напрыклад, яшчэ сабакамі ганялі. Ну, а сёння што? Верыць не хочацца! Падумаць толькі! Гэтых жа самых зайцаў самі паляўнічыя заўзята жывымі ловяць. Пры тым само паляванне ўжо не забавай лічыцца, а спортам, ды яшчэ не лёгкім. Гэта я і сам разумею. Паспрабуй адзін з другім, дагані такога касога! А тут яшчэ сумка аб бокі абіваецца, стрэльба перашкаджае. Ловяць аднак. Ліха іх ведае, якімі спосабамі.

У нас, скажам, на вёсцы старыя дзядзькі раяць, каб зайца пабачыўшы, адразу, з усяго разгону каленам аб камень выцяць — той быццам бы адразу на месцы стане, каб прыглядзецца. Сэнс можа ў гэтым які і ёсць. Каму ж гэта, скажыце, на добрага дурня зірнуць не цікава?

Іншыя тлумачаць, што найлепшая справа — даўгавухаму солі на хвост насыпаць. Я тут спрачацца не буду — паверце, не знаток. Здаецца мне толькі, што калі б гэта мне насыпалі, дык я яшчэ хутчэй папёр бы.

Ва ўсякім выпадку, зайцаў ловяць, і ловяць прытым жывымі. Мала таго. Прадаюць, кажуць, шэранькіх за вялікія грошы за граніцу.

Там, напэўна з гэтаю справаю яшчэ горш. Хочаш, скажам, зайчыка стрэльнуць — ідзі ў краму, купляй сабе паводле патрэбы такога кілаграмаў на 3 ці на 5, з наклейкаю „Мадэ ін Полянд“ за вушамі, кладзі ў сумку і выносі у поле А там ужо, на волю выпусціўшы, лупі ў яго, колькі душы люба і колькі стрэльба вытрымае! Вядома, калі той пачакаць захоча і за першым узгоркам не знікне.

У нас усё ж справа лепей выглядае, і таму замежныя спартсмены часценька ў нашыя лясы пастраляць прыязджаюць. Зразумела, не дарма, а за хрусткія доларавыя паперкі.

А казалі калісьці, што нельга прадаць шкуру на мядзведзі! Мана, сябры. Нашы лясныя камерсанты з аднаго звера і дзве прададуць. Не адзін ужо замежны стралок, мазалі на нагах за свае ўласныя грошы панаціраўшы, вярнуўся дахаты, ледзь толькі хвост казла ці аленя ўбачыўшы.

У апошнія часы, паверце, нават на зуброў пачалося паляванне. Старэюць некаторыя з іх, вядома, дык навошта ім дацъ здыхаць бескарысна?

Убачыўшы, што такому дзеду зубрынаму калені падгінаюцца, б'юць неадкладна тэлеграму ў Лондан там які ці іншы Парыж. Ну, што значыцца, пушчанскі волат, — гара-звярыска, адзін з магутнейшых, прызначаны на адстрэл і аматара чакае. Прыбывайце хутчэй, найлепш самалётам, пакуль яшчэ ўсёй пушчы не разнёс на капытах...

Ну і едуць, вядома, спяшаюцца. А тут ужо мясцовыя старога барадача жэрдкамі пападпіралі, каб хоць крыху яшчэ пратрымаўся.

Паляванне, як трэба. Нават у рог трубяць. Адзін ляснічы зубра хварасцінаю пад лапаткай казыча — звер варушыцца мусіць. Двое другіх за кустом быкамі равуць, надрываюцца — старому зверу не хапае духу, а без акустычных эфектаў нiяк не абысціся.

Замежнаму госцю трасуцца паджылкі, пот залівае ад жаху зажмураныя вочы. Руля стрэльбы, як маятнік гадзінніка, хістаецца туды-сюды. Праваднікі хоць застрахаваныя, даўно плашмя ў ягаднік упалі... Урэшце грукат... Сыплецца лісце з бярозы. Зубр, ламаючы падпоркі, падае ад разрыву сэрца. Усе задаволеныя. Яшчэ абавязковы здымак — з нагою на магутнай тушы, гордая ўсмешка і... і, калі ласка, у касу. Тут усмешка, вядома, ужо не тая. Здымка, аднак, разумеецца, ніхто не робіць.

Усё гэта, сябры, гучыць гумарыстычна. Паверце, што многа ўсё ж у гэтым і праўды. Выдаткі паляўнічых гуртоў і самых паляўнічых вялікія. Мала заплаціць за арэнду адпаведных раёнаў. Трэба разлічвацца і за догляд над імі, за падкормку звяроў, а ў апошні час ходзяць чуткі, што і за частку шкоды, якую звяры наносяць сялянам. Акрамя

НА СПАРТЫЎНАЙ НІВЕ

Леаніла Мураўская

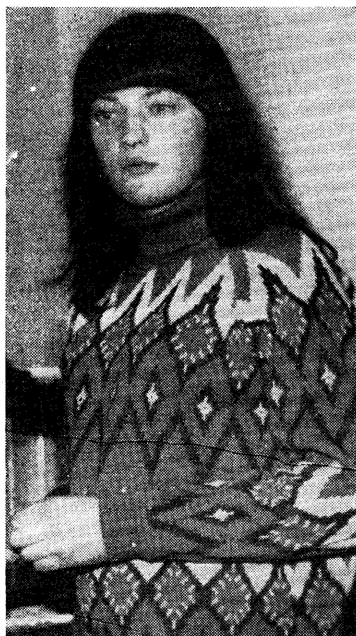
Леаніла Мураўская — адна з лепшых спартсменак у Бельскім павеце. Добрых поспехаў дабілася яна ў бегу на 100 і 300 метраў, а таксама ў скоках.

Маладая спартсменка палюбіла спорт яшчэ ў пятым класе пачатковай школы ў Орлі. Урокі па фізкультуры вяла настаўніца Таццяна Леўчук. Леаніла Мураўская ахвотна прыходзіла на занякі, удзельнічала ў шматлікіх спартыўных спаборніцтвах школ. Зімою ахвотна, супольна з аднакласніцамі, хадзіла катацца на каньках. Катацца можна было на школьным панадворку і на рэчцы Арлянцы.

У старэйшых класах Леаніла, заахвочаная вынікамі, трэніравалася больш сістэматычна, у кожны вольны дзень, нават у час зімніх і летніх канікулаў. Жаночая каманда васьмікласніц з Орлі была найлепшай камандай у павеце. На спаборніцтвах у Аўгустове і Алецку дзяўчаты заваявалі сёмае месца ў ваяводстве.
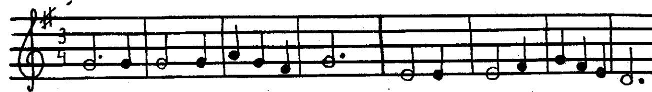
Зараз Леаніла Мураўская вучыцца ў трэцім класе ў тэхнікуме сельскагаспадарчага рахункаводства. Займацца спортам не кінула. Яна і тут лічыцца лепшай спартсменкай. Мае добрыя вынікі ў бегу на 100 метраў, у кіданні ядра і дыскам. Леаніла сказала нам, што пасля заканчэння вучобы ў тэхнікуме будзе вучыцца далей. Дзе, яшчэ не ведае. Раней, яшчэ ў пачатковай школе, яна марыла быць медсястрой. Выйшла інакш. Але яна не сумуе з-за гэтага. Гэта бадзёрая і жыццерадасная дзяўчына. Спорт садзейнічаў таму, што яна заўсёды бывае ў такім настроі.

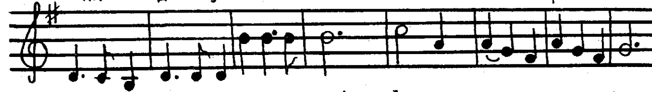
Тэкст і фота **Я. Цялушэцкага**

Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

ЛЮБОЎНАЯ

Па садочку пахажаю
І сам сібе разважаю.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
І сам сібе разважаю:
— Чы мне лісцік да ней слаці?
Чы самому паехаці?
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Чы самому паехаці?
Лісцік слаці — ні так будзя,
Сам паеду — лучша будзя.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Сам паеду — лучша будзя.
— Братцы, коні закладайця
І да мілоі выпраўляйця!
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
І да мілоі выпраўляйця!
Братцы коні залажылі
І да мілоі выправілі.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Да мілоі выправілі.
— Свяці, месяц, прасвячайса,
Бяжы, конік, паспяшайса!
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Бяжы, конік, паспяшайса.
Што б мілая ні заснула
І варотаў ні замкнула.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
І варотаў ні замкнула.
Пад'язджаю пад варота —
Стаіць міла — лучша злота.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Стаіць міла — лучша злота.
Пад'язджаю пад ганочак —
Стаіць міла хаханочка.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Стаіць міла хаханочка.
Узяла коні за ўздэчку,
А мілога за ручачку.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
А мілога за ручачку.
Коням аўсу-сечкі дала,
Мілому крэсло сегчы дала.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Мілому крэсло сегчы дала.
Сама села ўгал стала
І да мілого ані слава.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
І да мілого ані слава.
— Чаму, міла, зажурылась —
Аўсу-сечкі табе шкада?
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Аўсу-сечкі табе шкада?
— Аўсу-сечкі ні жалую,
Мёду, віна патрабую.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Мёду, віна патрабую.
Як мы з табой кахаліса,
Сухі лесы развіліса.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Сухі лесы развіліса.
А як кахаць мы перасталі —
Зялёны дубы сохнуць сталі.
Та-ры-ра, та-ры-ра,
Та-ра-ра-ра!
Зялёны дубы сохнуць сталі.

Ад Гэлены Тычынскай, 1923 года нараджэння, вёска Мастаўляны Беластоцкага павету, запісаў 25 кастрычніка 1973 года Мікалай Гайдук. Нотны запіс з магнетафоннай стужкі зрабіў Эдуард Гойлік.

гэтага каштуюць паездкі на паляванне, каштуе нагонка і шмат іншага.

Таму кожны паляўнічы гурток імкнецца да таго, каб папоўніць свой бюджэт за кошт арганізацыі паляванняў для замежных турыстаў і за кошт адлову жывых зайцаў, за якіх таксама вельмі добра плацяць.

Калі б браць пад увагу не спартыўныя эмоцыі, а толькі эканамічны разлік, дык палявачы самім зусім не аплачваецца. Возьмем, напрыклад, гурток „Подмух", які існуе пры Медыцынскай акадэміі ў Беластоку (у апошні час аб'ядналіся з гуртком журналістаў). У верасні гэтага года паляўнічыя з Аўстрыі на належачых да гуртка абшарах у ваколіцы вёскі Радунін запалявалі адмысловага аленя і велізарнага (пад 200 кг) дзіка. Вянец (так называюцца рогі) аленя заслугоўваў, паводле ацэнкі знатакоў, на залаты сусветны медаль. У касу гуртка паступіла звыш 60 тысяч зл. чыстага даходу. За гэтакія грошы можна ўжо разгарнуцца.

Менш пашанцавала гарадоцкаму гуртку „Цецярук". Маючы да адстрэлу 2 алені, гурток іх хуценька запрапанаваў „Орбісу", а той — паляўнічым з-за мяжы. Аматары, вядома, знайшліся. Таксама аўстрыйцы. Ехалі ўжо нават пастраляць сахатых. Але па дарозе штосьці здарылася, і прыішлося ім адмовіцца. А лосяў біць мусяць гарадоцкія „нямроды" самі. Вось бяда, — наракаюць. Ганяй іх цяпер, даўганогіх, па лесе. А так тыя чужакі самі мучаліся б, а мы б толькі грошыкі спакойна на конта гуртка паклалі. Прычым шмат больш, чым, калі самі лосяў застрэлім.

Такія вось, бачыце, сённяшнія паляўнічыя праблемы. Перш за ўсё гаспадарыць, а толькі пасля, дзеля асалоды, стрэльнуць разоў пару.

У таямніцы магу вам яшчэ сказаць, што збіраюцца паклоннікі святога Губэрта развесці на Беласточчыне вялікую колькасць фазаноў (бажантаў). Будзем спадзявацца, што за некалькі год нярэдка каляровымі ўспышкамі будуць выбывацца пеўні-фазаны з-пад ног наведвальнікаў лесу.

Кожны чалавек, як кажуць, дурэе пасвойму. Людзі са стрэльбамі, закаханыя ў прыроду, дурэюць аднак на карысць нам усім. Без іх абмярцвелі б нашыя лясы і палі.

Напэўна, не было б такога багацця звярыны, якое маем сёння. Таму успомнім іх добрым словам.

„Ні пуха, ні пяра" вам, міленькія. Няхай сам святы Губэрт, паляўнічы заўзяты, сцежкі вашыя прастуе і кулі, куды трэба, носіць.

Што праўда, яны самі лічаць, што гэтага мала. Кажуць, што найлепшая справа — гэта перад паляваннем за гладкае жаночае калена патрымацца.

Мы і не думаем пярэчыць. Самі з ахвотаю выкарыстаем гэты прыём. Таму і высоўваем лозунг: „Мілыя дзяўчаткі і кабеткі! З каленкам насустрач паляўнічай брацціі!"

Ларс

У кнігарні імпартных выданняў у Беластоку, вул. Кілінскага 10, можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове:

Маякоўскі У. У., Уладзімір Ільіч Ленін, 1970, стар. 126, цана 10 зл. 40 гр.

Вядомая паэма выдатнага савецкага паэта ў перакладзе на беларускую мову. Паэма прысвечана У. І. Леніну, з'яўляецца адным з лепшых твораў У. У. Маякоўскага. Пераклад на беларускую мову зрабіў П. Броўка, густоўныя ілюстрацыі — В. Шарангович.

Якімовіч Алесь, Кастусь Каліноўскі, 1971, стар. 248, цана 6 зл. 10 гр.

Гістарычная аповесць аб выдатным сыне беларускага народа, правадыры студзеньскага паўстання на Беларусі. Аўтар многа месца адводзіць таксама польскаму рэвалюцыянеру В. Урублеўскаму, які разам з К. Каліноўскім падрыхтоўваў паўстанне, а затым удзельнічаў у ім. Шэраг падзей, прадстаўлены ў аповесці, адбываецца на Беласточчыне.

Сачанка Барыс, Памяць, 1973, стар. 304, цана 6 зл.

У гэты зборнік твораў сучаснага беларускага празаіка сярэдняга пакалення ўвайшлі дзве новыя аповесці („Чужое неба" і „Загадка аднаго падполля") і пяць апавяданняў. У цэнтры аповесці „Чужое неба" лёс беларускай сям'і, вывезенай фашыстамі ў Нямеччыну. У аснову гэтай аповесці пакладзены факты з жыцця сям'і самога аўтара, таксама вывезенай акупантамі на чужыну. Іншыя творы зборніка — гэта глыбокі роздум пісьменніка над мінулым і сённяшнім, роздум над людскім жыццём.

Том добрай прозы.

Савіцкі Алесь, След пракладвае першы, 1971, стар. 272, цана 6 зл. 70 гр.

Дакументальная аповесць аб жыцці працоўнага чалавека ў сучаснай Беларусі, яго штодзённых клопатах і радасцях, а перш за ўсё — працы, здавалася б простай, звычайнай, але як жа прыгожай. А. Савіцкі — сучасны беларускі пісьменнік сярэдняга пакалення, у 1944—1945 гадах прымаў удзел у вайне, між іншым, у вызваленні Варшавы і Гдыні, а таксама ў баях за Берлін. Упершыню з літаратурнымі творамі выступіў у 1948 годзе.

Кнігарня імпартных выданняў у Беластоку ахвотна высылае кнігі за паштовым залічэннем (з далучэннем рахунку, калі гэта патрэбна пакупніку). Запатрабаванні кіруйце па адрасу:

„Dom Książki", Białystok, ul. Kilińskiego 10.

(мг)

БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА — АЛЯКСАНДАР БАРШЧЭЎСКІ

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

КАСТУСЬ КАГАНЕЦ — ЧАСТКА IV

Проза. Апрача паэзіі займаўся Каганец таксама малымі празаічнымі формамі. Пакінуў невялікую колькасць апавяданняў, звязаных тэматычна з тагачаснасцю або гістарычнай тэматыкай. Да апавяданняў, звязаных з актуальнай рэчаіснасцю, трэба аднесці „На сплаў", „На сплаве", „Забойства ў пушчы", „Што кажух, то не вата", да гістарычных — „Навасадскае Замчышча", „Прылукі" і да перапрацовак народных жартаў — „Журавель і чапля".

Рэалістычныя апавяданні „На сплаў", „На сплаве", „Забойства ў пушчы" — гэта факталагічныя замалёўкі, у якіх не фантазія пісьменніка, а толькі сапраўднае здарэнне іграе галоўную ролю. Апавяданні Каганца пазбаўлены дэкарацыйных элементаў: факт, а не фантазія, з'яўляецца іх галоўным героем. Праўдападобна, усе тры названыя апавяданні былі напісаны Каганцом на аснове перажыванняў і вопыту, вынесеных пісьменнікам з тых часоў, калі працаваў ён на лясных промыслах у раёне Белавежы.

Апавяданне „На сплаў" пачынаецца ад разважанняў аўтара аб выніку асушэння беларускіх балот і вырубкі лясоў. Істота апавядання адносіцца да кантракту, які заключаюць беларускія сяляне з гандляром лесу. Увесь ход падзей у апавяданні сведчыць аб тым, што беларускія сяляне не ўмеюць яшчэ змагацца за элементарныя свае інтарэсы, і што водка ў заключэнні якіх-небудзь дагавораў мае вялікае значэнне.

Аўтар у сваіх апавяданнях не паказвае жыцця беларускага селяніна ў шырэйшым класавым ці палітычным аспекце. Аднак, чытаючы апавяданні Каганца, не цяжка дадумацца, што галоўнай прычынай сялянскай нядолі з'яўляецца існуючая грамадская сістэма. Трэба аднак сказаць, што сістэма гэта не з'яўляецца адзінай крыніцай зла. Зло гэтае, па думцы аўтара, паглыбляецца людзьмі са скрыўленым характарам, з псіхічнай паталогіяй. Вось такія людзі і паказаны ў апавяданнях „Забойства ў пушчы" і „З нашага жыцця". Людзі гэтыя, кіруючыся ўласнай карысцю, гатовы пазбавіць жыцця аднасяльчан.

Да рэалістычных твораў трэба таксама аднесці гумарыстычнае апавяданне „Што кажух, то не вата". Па сваёй структуры і па характару апавяданне нагадвае камічныя навелы Ядвігіна Ш. Аднак выступае тут і розніца. Калі ў Ядвігіна Ш. ахвярай камічных камплікацый быў заўсёды селянін, то Каганец адварнуў сітуацыю: ахвярай у яго з'яўляецца пан.

Да гістарычных у творчасці Каганца належаць апавяданні „Прылукі" і „Навасадскае замчышча". Апавяданні гэтыя былі, праўдападобна, перапрацоўкамі беларускіх легенд, звязаных з паходжаннем назваў дзвюх мясцовасцей. Значнай сцэнічнасцю і каларытнасцю адзначаецца апавяданне „Прылукі". Вось яго змест. Багаты баярын Яраслаў меў прыгожую жонку Любляну. Яраслаў паехаў на вайну. Прайшло некалькі гадоў, а Яраслаў не вяртаўся. Аднойчы перад Люблянай з'явіўся рыцар, які прадставіў сябе прыяцелем Яраслава. Рыцар сказаў, што Яраслаў загінуў, і што перад смерцю прасіў яго заняцца Люблянай. Любляна, пасумаваўшы, выходзіць замуж за рыцара. Прайшло лета, зіма, і зноў лета, і нечакана прыехаў з вайны Яраслаў. Яраслаў і рыцар становяцца насупраць адзін аднаго на двух берагах рэчкі і пачынаюць выпускаць з лукаў стрэлы. Трэцяя страла рыцара забіла Яраслава, а трэцяя страла Яраслава забіла рыцара. З гэтай рацы і назвалі людзі мясцовасць Прылукамі.

Народны гумар характарызуе апавяданне „Журавель і чапля", у якім Каганец апрацаваў шырока вядомы ў Беларусі жарт аб тым, як журавель хадзіў сватацца да чаплі.

Апавяданні Каганца далёкія ад дасканаласці. Найчасцей не выступаюць у іх элементы прыёму малых празаічных форм: завязка, кульмінацыя, развязка. Можам крытычна адносіцца і да мовы, і да стылістыкі прозы Каганца. У яго творах не знаходзім стройнасці і яснасці, якімі характарызаваліся апавяданні і навелы Ядвігіна Ш. ці Якуба Коласа. Нягледзячы на гэтыя недахопы, проза Каганца не пазбаўлена і гістарычнай і літаратурнай вартасці.

Група экскурсантаў з Орлі ля помніка ў Хатыні.

АРЛЯНЦЫ НА БЕЛАРУСІ

Прафсаюзныя арганізацыі ўсё часцей арганізуюць загранічныя экскурсіі для працаўнікоў сваіх прадпрыемстваў і ўстаноў.

Экскурсію ў Мінск за пасрэдніцтвам беластоцкага аддзела „Орбіс" арганізавала рада закладовая пры Гмiннай спулдзельні ў Орлі. На экскурсію, якая адбылася на аўтобусе, выехала 32 асобы.

✲

Праграма экскурсіі не прадбачвала азнаямлення з Брэстам, але нават праязджаючы праз горад лёгка сцвердзіць, што размах будаўніцтва велізарны. З вокан аўтобуса відаць старыя домікі на фоне сучасных 9 і 10-павярховых дамоў новага жыллёвага квартала. На другім баку — новыя будынкі Інстытута інжынераў будаўніцтва з інтэрнатам для студэнтаў. Яшчэ некалькі год — і Брэст стане зусім новым, сучасным горадам.

З Брэста ў Мінск амаль чатырыста кіламетраў дарогі. Праязджаем праз Кобрынь. Некаторыя з экскурсантаў былі тут перад вайной, працавалі, мелі сваякоў. Успамінаюць мінулае, а гід папаўняе веды новымі інфармацыямі. І, урэшце, раённы горад Бяроза. Гэта тут у міжваенны перыяд змяшчаўся лагер, у якім адбывалі пакаранне капэзэтбоўцы з нашых ваколіц. І зноў успаміны, гісторыя.

✲

Згодна з праграмай экскурсіі група пазнаёмілася са сталіцай Беларускай ССР, яе гісторыяй і сучасным будаўніцтвам.

✲

З Мінска ў Хатынь семдзесят кіламетраў.

Калісьці Хатынь была звычайнай вёскай сярод зялёных лясоў. Аднойчы гітлераўцы акружылі вёску і ўсіх жыхароў сагналі ў клуню і падпалілі. Таго, хто змог ратавацца, дабівалі з аўтаматаў. Жывымі ў агні загінула больш 120 чалавек. Вёску спалілі. Злачынства гэта тым больш лютае, што Хатынь не лічылася тады партызанскім раёнам. Ураваліся ўсяго тры чалавекі.

Сёння на месцы спаленай вёскі — мемарыяльны комплекс. Здалёк відаць помнік мужчыны, які трымае на руках мёртвае дзіця. Гэта адзін з астаўшыхся ў жывых, дзядзька Камінскі трымае свайго сына, які быў замучаны гітлераўцамі ў той страшны дзень.

Побач, ля помніка, дзе калісьці стаяла клуня, мармуровыя калоны, сімвалізуючыя зруб клуні, а на гэтым надпіс на беларускай і рускай мовах:

„Людзі добрыя, помніце,
Мы любім жыццё, і радзіму нашу,
і вас, дарагія.
Мы згарэлі жывымі ў агні.
Наша просьба да ўсіх:
Хай жалаба і смутак абернуцца
ў мужнасць,
Каб змаглі ўвекавечыць вы мір
і спакой на зямлі,
Каб нідзе і ніколі ў віхры пажараў
жыццё не ўмірала!"

Тут заўсёды жывыя кветкі. Ад імя групы складаюць іх таксама прадстаўнікі ГС у Орлі. Гід кароценька расказвае гісторыю трагедыі. Рэшта — усё тут відаць.

Мемарыяльная сцяна лагераў смерці, якія былі на тэрыторыі БССР.

Памятны здымак ля дома ўрада.

На месцы былых хат вёскі стаяць цяпер сімвалы спаленых хат са старчачымі комінамі, а на іх версе — званы, якія рэгулярна выдаюць гук. На кожнай такой хаце — прозвішчы спаленых гаспадароў. Гэта стварае непаўторныя ўражанні. Адбудаваны таксама помнікі-калодзежы, якіх у Хатыні было чатыры. У іх будуць складзены рэчы, якія асталіся па ахвярах злачынства. Звязана гэта са старабеларускім народным звычаем класці кожную знойдзеную рэч ля калодзежа.

Далей мемарыяльныя помнікі вёсак Беларусі, якія былі спалены гітлераўцамі. Выпісаныя на іх лікі гавораць, што на Беларусі гітлераўцы спалілі 426 вёсак, з чаго пасля вайны адбудавана 290.

Сярод гэтых помнікаў спецыяльнае месца адведзена Хатыні. Тут мармуровая пліта, а ў ёй чатыры клеткі. З трох клетак вырастаюць бярозы — сімвалы хатынцаў, якія асталіся ўжывых, а ў чацвёртай клетцы гарыць вечны агонь у памяць аб тых, што адышлі назаўсёды.

Хатынскі комплекс — гэта помнік, які сімвалізуе вялікую трагедыю народа, помнік людзям, якія загінулі з непакорнай воляй, з верай у перамогу. Гэта помнік лютасці, якую нёс народам фашызм.

А. Карпюк
фота аўтара

Вянок ад сына

У дзень маіх нарадзін
Прыслаў падарак мне мой сын,
Прыслаў каханы мой сынок,
Прыгожы вельмі мне вянок.
То не вянок — песню каханую
На магнетафоне наіграную.
Із далёкіх ён старон —
Так, спявае гэта ён.
Татку ты мой, даражэнькі
Як я быў яшчэ маленькі,
Як ты мяне гадаваў —
Сваіх сіл не шкадаваў.
Усё ды браў мяне на рукі,
Жадаў шчасця і навукі,
Каб даждаў я тых гадзін,
Каб быў вучоным твой сын.
Сёння я ўжо дарос,
Хоць мяне далёка лёс
Кінуў, добра жыццё маю,
Штодзень цябе ўспамінаю.
Успамінаю я цябе —
Жадаю, як і сабе;
Каб ты доўгі гады жыў
У шчасці і здаровы быў.
Як прыемны і прыгожы,
Твае, сынку, мне слава.
Тай для гонару й прыкладу
Служыць табе галава.
Як прыемны і прыгожы
Для мяне такі вянок!
І няхай кожнаму бацьку
Шле такі яго сынок.

Іван Грыгарук — 77 год
Клейнікі

Куток практычных ведаў

ЯК АПРАНАЦЦА Ў ЧАС ЦЯЖАРНАСЦІ?

Хто вам сказаў, што ў час цяжарнасці жанчына не мусіць выглядаць модна і элегантна? Якраз наадварот! Трэба зрабіць усё дзеля таго, каб гэты нялёгкі перыяд у жыцці жанчыны прайшоў як мага найпрыемней. У апошні час штораз часцей можна сустрэць цяжарную жанчыну, якая ходзіць у доўгіх штанах і свабоднай ці клёшнай туніцы. Вельмі прыгожа! Многія маладыя жанчыны так прывыклі ўжо да доўгіх штаноў, што і ў часе цяжарнасці не хочуць з імі расставацца.

І маюць рацыю. Сапраўды, у доўгіх штанах і ў шырокай, даволі доўгай блузцы выглядаюць яны намнога больш эстэтычна, чым у кароткай сукенцы ці спадніцы.

Зразумела, што канструкцыя штаноў павінна быць крыху іншая. Іх шыюць на эластычным поясе, свабодныя або з вялікім закладам, з запасовымі дзіркамі і гузікамі, так, каб зашпіліць іх па меры патрэбы на штораз іншыя. Якраз такое убранне для цяжарных жанчын пераважае ў большасці замежных журналаў моды.

Практычнымі з'яўляюцца таксама безрукаўкі, да якіх можна насіць многа розных блузачак і світраў. Шыючы безрукаўнік ці сукенку, трэба звярнуць увагу на даўжыню. Паколькі сілуэт будучай маці змяняецца, неабходна захаваць адпаведныя прапорцыі. Найбольш карысна будзе жанчына выглядаць, калі сарафан-безрукаўнік будзе мець даўжыню за калена.

Ідучы ў магазін з тканінамі, не варта выбіраць цёмных колераў, якія нібыта робяць сілуэт жанчыны больш шчуплым. Можна купляць матэрыялы светлыя, каляровыя. Для сілуэта цяжарнай жанчыны важнейшы ад колеру будзе адпаведна падабраны фасон. Зразумела, што не павінны гэта быць тканіны ані занадта бліскучыя, ані таксама з вялікім узорам.

Да цямнейшай блузачкі ці сукенкі варта дадаць белы каўнерык і манжэты або шалік, завязаны пад шыяй. Гэта заўсёды дадае жанчыне свежасці і прывабнасці.

Усё, што ўплывае на добрае самаадчуванне жанчыны ў перыяд цяжарнасці, з'яўляецца вельмі важным. Таму не варта адмаўляцца ад модных дадаткаў. Можна прышпіліць букецік штучных кветак, надзець каляровы шнур пацерак або вясёлыя пластмасавыя бранслеты.

Сяброўка

ДЗІЎНЫЯ ДЗІВЫ

Загадка арктычных ільдоў

Арктыка, якую мы прывыклі лічыць застылым царствам спакою, на самай справе — грандыёзная фабрыка, што няспынна выпрацоўвае лёд. На працягу года сотні трыльёнаў тон лёду то крышталізуюцца, то растаюць зноў на акіянскіх прасторах.

У гэтай рабоце існуе дзіўная цыклічнасць. Напрыклад, раз у сем гадоў рэзка ўзмацняецца ўтварэнне лёду ў Чукоцкім моры. На наступны год эпіцэнтр павышанай ледавітасці перамяшчаецца ў мора Лапцевых, яшчэ праз год — у Барэнцава, у той час, як на ўсходзе Арктыкі маса лёду паступова змяншаецца.

Так, накшталт гіганцкай хвалі, зона павышанага ўтварэння лёду павольна пракатваецца па Арктычным басейне з усходу на захад, прыводзячы да рытмічнага вагання яго ў Паўночным Ледавітым акіяне з перыядам у 7 гадоў.

У чым прычына загадкавай цыклічнасці? Нядаўна група савецкіх даследчыкаў адказала на гэта пытанне. На іх думку, „бумы" і „спады" лёдавай актыўнасці — канчатковае звяно ланцуга геаграфічных працэсаў, якія выклікаюцца перыядычным хістаннем зямной восі, што называецца нутацыяй.

Хістанне выяўлена дзякуючы астранамічным назіранням за далёкімі зоркамі і старанна вымяранню іх зрушэння, якое адбываецца. Нягледзячы на тое, што гэтыя хістанні вельмі нязначныя — да 0,01 вуглавой секунды за 14 месяцаў — іх зусім дастаткова, каб выклікаць інерцыйныя зрушэнні велізарных мас паветра над палюсамі нашай планеты.

Даныя, заснаваныя на аналізе шматгадовых вымярэнняў атмасфернага ціску ў розных раёнах Арктычнага басейна, пацвердзілі гэта меркаванне. Аказалася, што рэгіянальныя змены ціску дакладна ўзнаўляюць 14-месячны цыкл нутацыйных хістанняў зямной восі. Таму і адбываецца перыядычная змена пацяплення і пахаладання з тым жа 14-месячным рытмам. Узаемадзейнічаючы са штогадовымі, сезоннымі ваганнямі, гэты рытм, як паказалі вучоныя, і прыводзіць да з'яўлення працяглага 7-гадовага цыкла змен тэмпературы, якая рэгулюе працэс утварэння лёду.

Застаецца толькі адна няяснасць: ад чаго хістаецца сама зямная вось? Сярод даследчыкаў пакуль няма аднадушнасці. Геафізікі мяркуюць, што прычына тоіцца ў несупадзенні цэнтра цяжару Зямлі з воссю яе вярчэння, астраномы лічаць, што ва ўсім вінавата нераўнамернасць прыцягнення Месяца, а сейсмолагі схільны падазраваць, што крыніцай энергіі служаць магутныя зрухі парод у нетрах нашай планеты.

Барыс Логінаў

ТРЫБУНА чытачоў

Слова да нашых карэспандэнтаў

Многа, многа шчасця і поспехаў Вам, прыяцелі, у Новым годзе! І яшчэ прыгаршчы асабістых пажаданняў; вострага пяра, незмаўкаючага голасу, адвагі і цярплівасці ў збіранні матэрыялаў і пісанні іх для „Нівы“.

Будзьце летапісцамі нашых дзён!

Стварайце жывую, цікавую хроніку „Нівы“.

Рэдакцыя

Было пракляццем а стала багаццем

У вёсках, як Кнышэвічы, Слоя, Гаркавічы і іншыя, на палях было вялікае мноства камення. Як жа часта наракалі на яго людзі, бо з-за гэтага камення, аручы, ламалі лемяшы ў плугах, ламалі стальвагі і ворчыкі ды рвалі пастронкі. А калі людзі хадзілі па полі і аралі басанож у санацыйнай Польшчы, то і ногі, і пальцы калечылі на каменні. З-за камення гэтага людзі сварыліся і біліся, бо адзін другому, бывала, накідае камення ў яго разору або на загон.

А каменне — добры і каштоўны дарожны матэрыял. І прыйшла пара на гэты матэрыял. У 1968 годзе Раён эксплуатацыі публічных дарог у Саколцы залажыў сваю базу пераапрацоўкі камення на шабар і жвір. Зрабіў каменедрабілку. Сталі масава купляць каменне. Плацяць высокія цэны за кубаметр. Пачалі сяляне вазіць каменне вазамі, трактарамі і хто як мог. Назвозілі дзесяткі тысяч кубаметраў. Пачалі будаваць дарогі: як шаша Крынкі—Супрасль, пашыраць шашу Беласток — Кузніца і будаваць іншыя дарогі ў Беластоцкім ваяводстве, а таксама падсыпаць чыгункі.

Спраўнейшай эксплуатацыі камення спрыяла яшчэ камасацыя зямлі ў гміне Шудзялава. Кожны гаспадар хоча сабраць са сваёй калёніі каменне ды пры гэтым і зарабіць некалькі тысяч злотых. За кубаметр камення плацяць па 140 зл. Дык у нас цяпер, калі хто ўбачыць на сваім полі камень нават з арэх, дык бярэ ў кошык, як грыб. Адзін камень велічынёй з кулак каштуе залатоўку.

Ёсць у Слоі гаспадары, якія за каменне зарабілі ўжо па 50—60 тыс. зл., а хто больш падвязе камення за квартал, той атрымлівае прэмію. А ў вёсцы Слоя Якімец Іван і Суравец Васіль дык нават не палічаць, колькі грошай зарабілі на каменні.

Нарадзілася нават такая сакольская пагаворка: „Толькі для леня не цэннае каменне, бо за каменне — грошай жменя“.

А. С.

Сельгасгурток у Спічках

Ужо даўно існуе ў Спічках сельскагаспадарчы гурток. Што з таго, што ён існаваў, калі Спічкі не мелі машын для сельскагаспадарчых работ? Жыхары нашай вёскі вельмі стараліся, каб гурток атрымаў машыны. Дачакаліся гэтага ў 1973 годзе. Вясной гэтага года сельскагаспадарчы гурток у Спічках атрымаў тры трактары, плугі і іншыя машыны, патрэбныя да апрацоўкі зямлі.

Уцешыліся жыхары нашай вёскі. Калі растаў снег, прасохла зямля і з выраю прыляцелі жаваранкі, трактарысты прыступілі да веснавых работ. Яны аралі зямлю, а калі на палях пазелянела, трактарысты апырсквалі зелле, якое паявілася ў ярыне. Перад самым жнівом спічкоўскі сельгасгурток атрымаў снапавязалкі, а калі збожжа даспела, трактарысты ўзяліся за працу. Яны ў першую чаргу жалі збожжа тым, у каго не хапала рук да працы, у другую — іншым сялянам. За лета спічкоўскія трактарысты вельмі дапамаглі жыхарам нашай вёскі ў такой працы. За гэта належыцца ім вялікая падзяка. Трактарысты са спічкоўскага сельгасгуртка вазілі таксама пясок на дарогі ў суседнія вёскі.

Працай сельскагаспадарчага гуртка ў Спічках кіруе старшыня Ян Бабулевіч, а трактарыстамі з'яўляюцца Рыгор Гапуновіч, Рыгор Себясевіч і Мікалай Анапюк.

Васіль Асеннік
Спічкі
(вуч Бельскага беларускага ліцэя)

Чытайце і распаўсюджвайце „Ніву“!

„МЯДЗВЕДЗЬ“

У мінулым годзе сяляне вёскі Дубічы Царкоўныя выканалі карысную працу ва ўрочышчы „Мядзведзь“. Выкарчавалі тут зараснікі, кусты, якія раслі спрадвеку. Абшар не малы — каля 15 га. Карысць падвойная: дровы і сена (выкарчаваную зямлю мелі засеяць травой і падзяліць паміж сабою, як гэта зрабілі ва ўрочышчы „Жалубок“).

Аднак на выкарчаванні праца затрымалася. І ніхто нічога больш не рабіў. Месца зноў парасло маладняком. Цяпер, каб пачаць апрацоўваць урочышча „Мядзведзь“, зноў трэба яго чысціць. Сяляне чамусьці рукі апусцілі. Чаму?

Мо таму (так гавораць), што ў адным месцы гэтага ўрочышча мясцовыя ўлады не дазволілі сялянам выкарчаваць некалькі гектараў. Сказалі, што гэта ўласнасць не сялян, а ПФЗ (дзяржаўнага фонду зямлі) і гаспадаром гэтага кавалка з'яўляецца мясцовы сельгасгурток. (Ён у апошні час заваяваў сабе дрэнную славу). Сяляне кажуць, што гэта іх уласнасць. І так цягнецца. А гэты невялікі кавалак урочышча і па сённяшні дзень не выкарчаваны. Але хто тут разбярэцца, як яно ёсць, і да каго належыць урочышча „Мядзведзь?“

П. Дубовіч

Сардэчныя тайны

Дарагое „Сэрцайка“!

З Аняй хадзіў я амаль год. Яна мне вельмі спадабалася, і мы пакахалі адно аднаго. Было нам разам вельмі добра. Але прыйшоў час расстання. Мяне паклікалі ў войска. Цяжка было нам развітвацца. Аня, мая дзяўчына, плакала, калі сядаў я ў цягнік. Прасіла, каб пісаў пісьмы, абяцала чакаць. Першы ліст выслаў я адразу, калі толькі прыехаў на месца. Неўзабаве атрымаў адказ. Пісаў я часта і з нецярплівасцю чакаў вестак ад Ані. Але потым усё заціхла. Не ведаў, што здарылася, чаму яна не адпісвае на мае лісты. Выясніў мне ўсё мой сябар у пісьме да мяне. Аказалася, што Аня выйшла замуж. Выйшла за старэйшага хлопца з суседняй вёскі. Думаў, не пераЖыву гэтай крыўды, якой ніколі не спадзяваўся. Дапамаглі мне мае сябры-салдаты. Пацяшалі, разважалі, як маглі. Мінула ад гэтага часу ўжо дзесяць месяцаў, а я Аню забыць не магу. Я яе далей кахаю. Мяне ўжо сябар пазнаёміў з дзяўчынай, думаў, можа, пакахаю другую і гэта паможа забыць маё гора. Я сустракаюся з ёю, але ўсё ж гэта не Аня. І вось нядаўна, зусім нечакана атрымаў ліст ад Ані. Яна піша, што расчаравалася ў замужжы, не падабаецца ёй гэты намнога старэйшы хлопец, за якога нагаварылі яе выйсці бацькі. Бацькам спадабалася, што ён багаты ды адзін. Не магла далей так цярпець і падала на развод. Скардзіцца на свой лёс і шкадуе свайго ўчынку. Піша, што кахае мяне і хацела б, каб вярнулася ўсё мінулае, што каб я толькі ёй прабачыў, яна выйшла б за мяне. Я вясною вяртаюся дамоў. Аня ўжо будзе вольная. Але ж я хаджу цяпер з другой дзяўчынай. Яна мне ўжо і спадабалася, але калі адазвалася Аня, мяне цяпер да яе зусім не цягне. І не ведаю, што рабіць. Ці вярнуцца да Ані, ці жаніцца з другой дзяўчынай?

Віктар з горада В.

Віктар! Спачуваю табе! Твая каханая дзяўчына пакрыўдзіла цябе. Але не толькі цябе. Сябе яна пакрыўдзіла яшчэ больш. Вялікая адлегласць паміж вамі ды намова бацькоў давяла да таго. Аня апамяталася, просіць прабачэння, але ці прабачыш ты ёй — гэта ўжо твая справа. Шчырае, сапраўднае каханне мае на гэта вялікі ўплыў. Што датычыць другой дзяўчыны, дык ты яе не кахаеш, а таму аб жаніцьбе з ёй не можа быць мовы. Сам ты пераканаўся, што пераліць пачуцці з аднае дзяўчыны на другую немагчыма. Бо не чалавек пачуццямі кіруе, а пачуцці чалавекам.

Сэрцайка

Ну і палепшала

Пры блоках жалезнадарожнікаў у Гайнаўцы пабудавалі прадуктовы магазін. Усе ўзрадаваліся, што не трэба будзе хадзіць у цэнтр горада за прадуктамі. Але выйшла ўсё інакш. Магазін пастаянна запоўнен півам і півошамі, з-за якіх не дачакаешся, каб купіць кілаграм мукі ці цукру. Мала таго, аматары піва, напіўшыся, выходзяць і аж брыдка казаць, што робяць: падліваюць заднія сцены магазіна і блокаў. Не ведаю, ці трэба, каб у гэтым магазіне было піва. Бо цяпер гэты магазін не адрозніваецца ад „слаўнага“ бару „Экспрэс“. Ці ўсяго гэтага не бачаць гаспадары Гайнаўкі? (км)

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Ці Дзярнякова хоча жыць культурна?

АДКАЗВАЕ:
URZĄD GMINY W GRÓDKU POW. BIAŁOSTOCKI.

W odpowiedzi na notatkę pt. „Dzierniakowo chce żyć kulturalniej”, zamieszczoną w nr. „Niwa” 42 (921) z dnia 21.X.1973 r. Urząd Gminy w Gródku wyjaśnia, że w notatce zawarte są pewne nieścisłości dotyczące m. in. sprzedaży trzody chlewnej i bydła przez sołtysa. Ponadto było nadmienione, jakoby naczelnik gminy obiecał dostarczyć drzewka do obsadzenia szkoły. Stwierdza się, że obietnicy takowej nie było i nikt nie zwracał się z prośbą o drzewka.

Nadmieniam, że w okresie wiosny mieliśmy do rozprowadzenia i zasadzenia około 3.000 szt. drzewek i był poważny kłopot z ich rozprowadzeniem. Zgłoszona propozycja ze strony młodzieży z Dzierniakowa, dotycząca dostarczenia drzewek byłaby przychylnie przyjęta i załatwiona z naszej strony. Drzewka rozwożone były w promieniu 20 km do szkół i wsi i tylko dzięki postawie młodzieży szkolnej uniknęliśmy strat i rozprowadziliśmy cały zapas tych drzewek.

W miesiącu październiku br. otrzymaliśmy następne 2.500 szt. drzewek i z tego 100 szt. zostało dowiezionych do wsi Dzierniakowo, które przyjął pod wielkim przymusem sołtys (pracownicy zrzucili na podwórku), a które do chwili obecnej nie wszystkie zostały wysadzone.

W sprawie podziału wspólnoty wiejskiej, to inicjatywa winna wyjść od strony samych jej użytkowników i ich zgody. Każdy z rolników posiada swój udział we wspólnocie i w tym wypadku nie można jej podzielić z urzędu, chyba, że powstałyby zadłużenia z tego tytułu i zostałaby wówczas przyjęta na PFZ, jak miało to miejsce we wsi Mieleszki, gdzie rozdzielono 65 ha wspólnoty po uprzednim przejęciu jej na PFZ.

Sprawa znalezienia opiekuna i zagospodarowania budynku poszkolnego stawiana była na zebraniu wiejskim w m-cu czerwcu br., gdzie obecna była młodzież i starsi mieszkańcy wsi. Powiedziane im było, aby mieszkańcy wsi, szczególnie POP, ZSMW lub OSP doszły do porozumienia i ustaliły, która z tych organizacji przejmie opiekę nad budynkiem. Jak dotychczas żadnego wniosku z ich strony nie podjęto. Poza tym doszły słuchy, że społeczeństwo wsi Dzierniakowo chciałoby mieć placówkę handlową w postaci PSP lub Klubu Rolnika. W związku z tym w m-cu październiku br. jako przedstawiciel GK FJN był skierowany na zebranie konsultacyjne w tej wsi V-ce Prezes d/s Zaopatrzenia miejscowego GS ob. Naliwajko Jerzy, który nadesłał do tutejszego urzędu notatkę, o treści jak w załączeniu.

Jednak pomimo załączonego wyjaśnienia, tutejszy Urząd Gminy będzie czynić starania w kierunku pozytywnego załatwienia problemów nurtujących wieś Dzierniakowo pod warunkiem pełnego zrozumienia, poparcia i inicjatywy samych mieszkańców, a szczególnie młodzieży.

Zdajemy sobe sprawę, że nasz teren jest bardzo mocno zaniedbany i trzeba będzie wiele środków i pracy, aby sytuację takową polepszyć.

Pragnę na zakończenie poinformować, że pomimo podjętego przez mieszkańców wsi na zebraniu w m-cu czerwcu br. zobowiązania, **dotyczącego naprawy drogi** w ramach czynu społecznego, żaden z rolników, ani też nikt z młodzieży nie zgłosili się do wspomnianego czynu. W III dekadzie czynów społecznych w br. tj. w m-cu czerwcu na terenie gminy pracowało setki rolników z poszczególnych wsi.

Naczelnik gminy w Gródku
Eugeniusz Matejczuk

NOTATKA Z ZEBRANIA KONSULTACYJNEGO WE WSI DZIERNIAKOWO

Urząd Gminy w Gródku

Niniejszym powiadamiam, że podczas zebrania przedwyborczego z mieszkańcami wsi Dzierniakowo w miesiącu październiku br., które prowadziłem z ramienia Gminnego Komitetu FJN z dyskusji wywnioskowałem, że zorganizowanie Klubu Rolnika w tej miejscowości jest niecelowe i nie może być uzasadnione. We wsi nie ma młodych rolników, gospodarujących samodzielnie i w ogóle młodzieży jest niewiele. Położenie wsi o 4 km od GOK, brak perspektyw rozwoju jak i minimalna szansa zaangażowania odpowiedniej osoby na gospodarza Klubu, przemawia na niekorzyść koncepcji organizowania Klubu Rolnika. Powyższe nie wyklucza potrzeby zabezpieczenia bydunku szkolnego przed niszczeniem.

V-ce Prezes d/s Zaopatrzenia
(J. Naliwajko)

Наша пошта

Бутэль Піва. „Фальклор спічкаўскіх п'яніц“ неўзабаве надрукуем.

„Валошка“. Вы дарма прычапіліся да загалоўка „Не агнём пажар страшны“. Думка Ларсавага фельетона — усю маёмасць трэба абавязкова страхаваць — вельмі актуальная для сялян і выясняць гэта — карысная справа. А вось высмейваць рэлігійныя пачуцці людзей, як вы робіце ў сваім апавяданні, — гэтага мы не адабраем. І наогул тэматыка вашага апавядання архаічная, а мы ахвотна друкуем ўсё пра новае жыццё.

Анна Дэнісюк, Плёскі. Апавяданне „Ірынка“ надрукуем.

Мікалай Базылюк. Атрымалі вашы вершы. Адзін з іх — „Над морам“ — прыйшоў да нас раней. І мы яго ўжо запланавалі да друку. Надрукуем і другі, толькі трэба пачакаць. Добра было б, каб вы напісалі нам шырэй аб сваім і сваіх сяброў-рыбакоў жыцці.

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Na rabunek” (radz.), 1—2. „Walter broni Sarajewa” (jugosł.), 3—4. „Simon Boliwer” (franc.), 5—6.

Чаромуха
„Przemiana” (franc.), 1—2. „Na krawędzi” (polski), 5—6.

Кляшчэлі
„Jeśli dziś wtorek to jesteśmy w Belgii” (angl.), 1—2. „Ucieczka w kajdanach” (USA). 3—4. „Opętanie” (polski), 5—6.

Нараўка
„Tydzień szaleńców” (rumuński), „Dziewczyna na miotle” (rumuński), 2—6.

Нарва
„Anatomia miłości” (polski). „Księżniczka Czardasza” (węgierski), 2—6.

Чыжы
„Ponieważ się kochają” (rumuński), „Walter broni Sarajewa” (jugosł.), 2—6.

Дубічы Царкоўныя
„Niech bestia zdycha” (franc.), „Jezioro osobliwości” (polski), 2—6.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Орля
„Najlepsze lata z życia mężczyzny” (węgierski), „Gdzie jest generał” (polski), 2—6.

Райск
„Zabijcie czarną owcę” (polski). „Naszyjnik dla mojej ukochanej” (radz.), 2—6.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Poszukiwana-poszukiwany” (polski), 5—6.

Міхалова
„Poszukiwanie” (hiszpański), 1—2. „Powrót z frontu” (radz.), 3—4. „12 krzeseł” (radz.), 5—6.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Шудзялава
„Hubal” (polski), „Lew pręży się do skoku” (węgierski) 2—6.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Wkrótce nadejdzie wiosna” (radz.), 1—2. „Homolkowie na urlopie” (czeski), 3—4. „Krwawa bajka” (jugosł), 5—6.

Мілейчыцы
„Niewolnicy” (USA), 1—2. „Cudowny kożuszek” (węgierski). 3—4. „Ded Kelly” (angl.), 5—6.

Ніва

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Redaguje Kolegium. Adres Redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Numer przy przesyłkach pocztowych: Redakcja tygodnika „Niwa”, Skr. poczt. 281, 15-950 Białystok. Telefony: Redaktor Naczelny i Sekretarz Redakcji 2-10-33, publicyści 2-32-41 do 45 (centrala). Cena prenumeraty krajowej: rocznie: 28,80 zł, półrocznie: 14,40 zł. kwartalnie: 7,20 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Można również wpłaty dokonywać na konto I Oddziału Rejonowego „Ruch” w Białymstoku 150-6-161 NBP I OM Białystok. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Wszystkie instytucje państwowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędów Pocztowych. Prenumeratę na zagranicę przyjmuje: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto PKO Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 40 proc. Nr indeksu 36911.

BZGraf. Nakład 7.669 K-3

Самааналіз

Чым менш застаецца да Новага года, тым больш мяне цягне на роздумы. Паглыбляюся ў самааналіз. Як пражыты год? Што зроблена? Добра. Пагана. Узважваю.

Такі я бессаромны. Такі бессардэчны. Такі чэрствы. Галяноўскаму кватэры не даў. Толькі таму, што ён мяне крытыкаваў на сходах. А ў яго ж дзетачкі. Маленькія. Як макавае зерне. Няправільны падыход да крытыкі...

Галайчыка зводзіў. Беспадстаўна. Бо патрэбна было месца. Для сваяка. А Галайчык быў нядрэнны працаўнік... Кумаўство...

Людзей з кабінету выганяў. Не прыймаў.

Дзяржаўную машыну ў сваіх інтарэсах выкарыстоўваў. Дзяўчат катаў...

Гадка стала. І гэта я! І гэта той, што быў пачынальнікам столькіх добрых спраў! Гэта той, што бюракратызм і чэрствасць распаленым жалезам выпякаў. Гэта той...

А хабары? А машыну за якія грошы купіў? А трэцюю новую кватэру як атрымаў?..

Не! Не! Не! Далей так немагчыма! У новым годзе зусім па-новаму. У новым годзе толькі сумленна...

Недзе на вуліцы гарлапаняць. Пэўна, кульнулі ўжо за стары год. Зараз падымуць кілішкі за новы.

Дзіўная традыцыя. Стары год правесці ў хмяльным тумане. Новы сустрэць п'янымі вачыма. А чаму б не завесці так: за некалькі гадзін да Новага года чалавек застаецца сам-насам, недзе зачыняецца, ізалюецца ад штодзённай бегатні. І думае. Аналізуе. На цвярозую галаву. На чысты розум. Што зрабіў ён за пройдзены год? Як жыць у будучыні?..

У дзвярах заскрыпела вочка. Праз закратаванае акенца прасунулася рука вартаўніка:

— Гэй, грамадзянін! Што ты там задумаўся? На вось яблычка... З Новым годам цябе!

Яўген Дудар

ВЕТЛІВАСЦЬ ПЕРШ ЗА ЎСЁ

— *Выбачайце, калі ласка! З Новым годам! Мы думалі, што гэта лісіная нара.*

НІЎКА

— *А ты збіраешся сустракаць Новы год?*

НЕ ЎСЮДЫ РАСЦЕ

— Праўда, што ты расцеш толькі дома? — пытае сын у бацькі.

— Чаму ты так думаеш?

— Мама казала цёці, што на рабоце не расцеш.

ДЗЕ ТЫ БАЧЫЛА?

— Чаму ты спіш заўсёды на адным баку? — спытала жонка ў мужа.

— Дзе ты бачыла, каб хто спаў адразу на двух баках? —здзівіўся той.

ГУМАР З

ПАНІ І СЛУЖАНКА

Толькі ад пані кавалер выйшаў, глянула яна ў акно і аж збялела: муж ідзе. Злякалася пані ды й кажа служанцы:

— Тэкля, калі пан будзе пытаць, да каго прыходзіў кавалер, дык ты скажы, што да цябе...

— О, не, як я скажу пану, што да мяне, дык ён яшчэ горш будзе лютаваць.

У БЮРО ЗНАХОДАК

Шумела ўсё наўкола,
Людзей — не размінуцца,
Пад Новы год, як пчолы
Усе кудысьці пнуцца.
Так з кожным можа
станца...
Хоць цэлыя кішэні,
Згубіў сваё юнацтва,
А чым яго заменіш?
Адзіны толькі сродак,
Адну надзею маю
Пайсці ў бюро знаходак,
А мо знайду, пазнаю.
Дзе-небудзь на паліцы
Між кульбаў, банак,
шрубаў,
Між ботаў, рукавіцаў
Ляжыць, напэўна, згуба.
Ды я хаджу дарэмна
І службу непакою.
— Глядзі, які ён кемны! —
Смяюцца ў тым пакоі.
Сіл мала на цярпенне,
Кракчу, пацею, гнуся.
— А можа ў вас сумленне
Згубілася, дзядусю?..
— Ды не, яно ля сэрца...
Хіба вам невядома?..
— Тады, як нам здаецца,
Прапажа ваша дома.
Так можа з кожным
станца —
Мо днём было, мо ўночы
Згубіў сваё юнацтва,
Ніхто вярнуць не хоча.

Станіслаў Шушкевіч

...Не ўсё роўна ідзе ў жыцці таго, хто часта паўтарае «А мне ўсё роўна».

...Нарэшце знайшоў сваё месца ў жыцці! Але яно было занята.

ЧАКАЮ

— Гм, такім чынам, вы хочаце пазычыць у мяне тысячу крон? А дзе гарантыя, што вы іх сапраўды вернеце праз паўгода?

— Дам вам слова сумленнага чалавека.

— Ну што ж, чакаю вас сёння вечарам з гэтым чалавекам.

ЧАМУ

— Чаму вы пачалі вучыцца іграць на віяланчэлі толькі пасля вяселля?

— Я зразумела, што нельга быць абсалютна безабароннай перад мужам.

ЁН ТАКСАМА

— Як табе было не сорамна пайсці пад самы Новы год у кафэ і не вярнуцца! Я ўсю ноч не заплюшчыла вачэй!

— А ты думаеш, я заплюшчыў?

СКАЗАЎ

Мужчына без гальштука хоча ўвайсці навагоднюю ноччу ў рэстаран. Швейцар спыняе яго:

— Выбачайце, у нас уваход без гальштукаў забаронены.

— Як гэта? Вось я бачу чалавека, які наогул без кашулі.

— Ваша рацыя, але ён не цяпер прыйшоў, а ўжо заплаціў рахунак.

ПЫТАННЕ

Настаўнік: — Кісларод неабходны для жыцця. Адкрылі яго сто гадоў таму назад.

Вучань: — А як без яго жылі раней?

РЭСТАРАН

— *Віна не хоча, катлет не хоча, кампоту не хоча... Хоча толькі шчасця.*

МІНІБАЙКІ

ПЕРАПАЛОХ

А ў сапраўднасці яно вось як было. Ішоў сабе лесам Бабёр. Думаў пра свае невясёлыя сямейныя справы. Калі бачыць — бяжыць яму насустрач Заяц. Задыханы, напалоханы да смерці.

— Што з табою? Куды цябе нясе?

— Ой, не пытай, Бобрыку! Бяда! Там вось Воўк ганяецца, ловіць зайцаў. І як зловіць з трыма вушыма, дык адно адразу ж адкусвае.

— Чакай, баязлівец! — засмяяўся Бабёр. — А ты ж чаго ўцякаеш?! У цябе ж не трое, а двое вушэй?!

— Двое! — пацвердзіў Заяц. — Ды справа ў тым, што Воўк той спачатку адкусвае, а ўжо потым лічыць пачынае.

— Тады сапраўды ўцякай! — параіў мудры Бабёр. — Бо я і сам вельмі баюся тых, хто спачатку робіць, а потым лічыць.

Рэзалюцыя: Трэба ў найбліжэйшы час ужыць усіх неабходных захадаў да далейшага паляпшэння працы праектных устаноў.

Новы начальнік прыбыў...

197..

З Новым годам, сябра... Не лезь у бутэльку!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Кастуся Падлашчыка з Варшавы змяшчаем:

Słowa: Janusz Kondratowicz
Muzyka: Ryszard Poznakowski

MAM W RAMIONACH ŚWIAT

Ile spotkań, ile miast,
gdzieś pozostał tamten czas,
pejzaż, który z każdą chwilą
bardziej tracę.
Coraz dalej biegnie myśl,
to się liczy, co jest dziś,
zacierają się w pamięci
słowa, twarze.

Pośród ludzi, zdarzeń, miejsc
czas mój tylko iskrą jest,
nie zawrócę go spojrzeniem,
kiedy minie,
lecz niczego nie żal mi,
nawet tych zgubionych dni,
póki naprawdę,
naprawdę żyję, i...

Mam w ramionach świat —
wezbrany strumień,
mam w ramionach świat
wysoki słońcem,
niosę jasną twarz
i serce, które
na pewno,
choć szalone,
nie zawiedzie
w drodze.

Mam w ramionach świat
piękniejszy co dnia,
mam w ramionach świat
po progi nieba,
chcę, by po nim ślad
w pamięci został,
z nadzieją
idę dalej,
bardziej pragnę,
bardziej kocham,
śpiewam.

Jakaś przyjaźń, kruchy gest,
jakiś wpół przerwany wiersz,
jakaś chwila, dziś nieważna,
wtedy — bliska.
Młode drzewa wschodzą w las,
pierwszy ogień w oczach zgasł,
co dziś znaczą czyjeś słowa
w tamtych listach?

Ile pragnień, ile spraw
utraciło jasność barw,
czasem nie wiem, skąd powracam,
dokąd idę,
lecz niczego nie żal mi,
nawet tych zgubionych dni,
dopóki naprawdę,
naprawdę żyję, i...

Mam w ramionach świat...

Курʼёзы

КАЛІ ВЕРЫЦЬ СТАТЫСТЫЦЫ

Англійскія статыстыкі падлічылі, што кожны грамадзянін Вялікабрытаніі запаўняе за сваё жыццё ў сярэднім 17700 анкет і афіцыйных бланкаў. Аднак радавацца перамозе англічанам было рана. Аказалася, што жыхары ФРГ намнога абагналі іх: 34 500 анкет і бланкаў на кожнага.

ПАСЛЯ СУМЛЕННАЙ СЛУЖБЫ

У аргенцінскім гарадку Кануэлас пайшлі на пенсію гарадскі паліцэйскі і паштальён. Тады высветлілася, што за шматгадовую бездакорную службу паліцэйскі не затрымаў ніводнага праванарушальніка, а паштальён бездакорна разносіў пошту, не ўмеючы чытаць.

ПАТРАБУЮЦЦА... ЛЮДАЕДЫ

Англійскае бюро турызму „Джэ-тур" у пагоні за кліентурай не вельмі пераборлівае ў выбары сродкаў. Маляўнічы рэкламны праспект, які запрашаў турыстаў у Новую Гвінею, абяцаў такія „хвалюючыя" прыгоды, як „барацьба з сіламі прыроды", „незабыўнае знаходжанне ў некранутых джунглях" і, галоўнае, „сустрэча з мясцовымі людаедамі". Арганізатары падарожжа здолелі забяспечыць першыя два пункты рэкламы. Што датычыць трэцяга, то адміністрацыя аказалася „не на вышыні". Калі наіўныя турысты прыбылі да паселішча, дзе павінны былі пражываць людаеды, тут нікога не аказалася. Частка „людаедаў" адправілася на выбары мясцовых органаў самакіравання, а іншыя пайшлі на пошту прадаўжаць падпіску на газеты.

Між намі

Мы марнуем час, але ён таксама не застаецца ў даўгу.